

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik
jurnalının redaksiya heyəti**

Baş redaktor

Sakit YAQUBOV *iqtisad elmləri doktoru, professor*

Redaksiya heyəti:

Ziyad SƏMƏDZADƏ *iqtisad elmləri doktoru,
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü*

Səlim MÜSLÜMOV *iqtisad elmləri doktoru, professor*

Şahin SADIQOV *iqtisad elmləri doktoru, professor*

Ədalət MURADOV *iqtisad elmləri doktoru, professor*

Vahid NOVRUZOV *iqtisad elmləri doktoru, professor*

Nazim İMANOV *iqtisad elmləri doktoru, professor*

Süleyman QASIMOV *iqtisad elmləri doktoru, professor*

Tahir BUDAQOV *tibb üzrə fəlsəfə doktoru*

Azər ƏMİRASLANOV *iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru*

Mehman TAĞIYEV *iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru*

Saleh MÖVLAMOV *iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru*

Alxan MANSUROV *məsul katib*

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik jurnalının
rubrikaları**

Statistikanın inkişaf
strategiyası
və taktikası

Statistik təsnifatlar,
standartlar və
registrlər

Statistik müşahidə
metodları

Statistik məlumatların
toplanması, işlənməsi,
saxlanması və yayıl-
ması texnologiyası

İnformasiya şəbəkəsi,
məlumat bazası,
məlumat bankları

Statistik informasiya
sisteminin
təkmilləşdirilməsi

Milli Hesablar
Sistemi

Statistik tədqiqatlar

Statistika sahəsində
beynəlxalq əməkdaşlıq

Statistika:
xronika, informasiya

Bibliografiya:
yeni nəşrlər

Oxucuların rəy
və təklifləri

Statistika:
rəsmi sənədlər

Statistika:
metodoloji təminat
(metodoloji əlavələr)

Statistika:
faktlar və proqnozlar
(statistik əlavələr)

New administrative building has been opened concerning of the State Statistical Committee Baku City.....	4
<u>STATISTICS: OFFICIAL DOCUMENTS</u>	
The State Program on Improvement of the Official Statistics in the Republic of Azerbaijan in 2018-2025.....	6
<u>ECONOMIC-STATISTICAL RESEARCHES</u>	
<i>Fazil Hadjiyev</i> Analysis of export potential in the Republic of Azerbaijan and development prospects.....	28
<i>Ismayil Khayirkhabarov</i> Analysis of factors affecting the food market capacity.....	38
<i>Ramiz Javadov</i> Statistical analysis of death cases due to diseases of the circulatory system among the population of Azerbaijan.....	45
<i>Zabiha Asgar</i> Factors determining the differences in the socio-economic development of the regions.....	50
<i>Esmira Ahmedova</i> Identification of economic cycles in the dynamic development of the Republic of Azerbaijan.....	59
<i>Samira Abdullayeva</i> Regression-correlation analysis of the influence of various factors on demographic processes.....	67
<u>METHODOLOGY</u>	
<i>Natig Gasimov, Irada Nabiyeva</i> Social-economic problems of improving the labour force quality in the conditions of labour market liberalization.....	73
<i>Saleh Movlamov</i> Methods of reduction of the information load on entrepreneurs.....	80
<u>THE INDICATORS CONCERNING SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT FOR 2017</u>	
<u>OUTCOMES</u>	
Macroeconomic indicators.....	91
Gross Domestic Product manufacturing.....	93
Fixed capital allocations for the financial sources.....	93
The value of fixed capital allocations for the fields of economy.....	94
Harvesting of plant-growing products for all categories of economy.....	95
Structure of the retail trade circulation according to the products.....	95
Credit investment to the economy.....	96
Revenues of the state budget.....	96
Expenses of the state budget.....	97
Freight turnover in the transport sector.....	97
Passenger turnover in the transport sector.....	98
Foreign trade indicators of Azerbaijan with the partner countries.....	98
All important types of exported products.....	99
All important types of imported products.....	100
<u>THE DEVELOPMENT OF OFFICIAL STATISTICS</u>	
Large board meeting devoted to the outcomes for 2017 and forthcoming duties for 2018 has been held at the State Statistical Committee.....	101
<u>FROM THE PAGES OF STATISTICS HISTORY OF AZERBAIJAN</u>	
Abdulov Ali son of Mohsen (the 120 th anniversary of the birthday jubilee).....	104
International events about the sphere of statistical in 2018.....	105

DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİNİN BAKI ŞƏHƏR STATİSTİKA İDARƏSİNİN YENİ İNZİBATI BİNASININ AÇILIŞI OLUB

Martın 7-də Dövlət Statistika Komitəsinin Bakı Şəhər Statistika İdarəsinin yeni inzibati binasının açılışı olub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev açılışda iştirak edib. Dövlətimizin başçısı binanın rəmzi açılışını bildirən lenti kəsdi.

Dövlət Statistika Komitəsinin sədri Tahir Budaqov görülən işlər və binada yaradılan şərait barədə Prezident İlham Əliyevə məlumat verdi.

Bakı Şəhər Statistika İdarəsinin yeni inzibati binası Azərbaycan Prezidentinin 2012-ci ildə imzaladığı Sərəncamla təsdiq edilən “2013-2017-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafı Dövlət Proqramı”na əsasən inşa edilib.

Dövlətimizin başçısına Bakı Şəhər Statistika İdarəsinin rayon şöbələrinin mövcud vəziyyəti ilə bağlı məlumat verildi. Bildirildi ki, yeni inzibati binanın istifadəyə verilməsi Bakı Şəhər Statistika İdarəsinin icarə əsasında müxtəlif ünvanlarda müasir tələblərə cavab verməyən binalarda yerləşən rayon şöbələrinin vahid təşkilati-struktur formasında fəaliyyət göstərməsinə və əməkdaşların iş şəraitinin əsaslı surətdə yaxşılaşdırılmasına xidmət edəcək. Eyni zamanda bu, son illər statistika sistemində aparılan islahatların sürətləndirilməsinə də imkan yaradacaq.

Prezident İlham Əliyevə son illər rəsmi statistikanın inkişafı sahəsində görülən işlər barədə məlumat verildi.

Bildirildi ki, Komitənin 2002-ci ildə yaradılan internet sahifəsi istifadəçilərin tələbatının maksimum təmin olunması üçün 2017-ci ildə yenilənib və əhəmiyyətli şəkildə təkmilləşdirilib. Hazırda hər gün orta hesabla 3 minə yaxın istifadəçi Komitənin internet sahifəsindən istifadə edir. Onların 93 faizi yerli, 7 faizi isə xarici ölkələrdəndir. İstifadəçilərin statistik məlumatlarla təmin olunması, onların məlumatlara əlçatanlığının daha yüksək səviyyədə təşkili məqsədilə mütəmadi yayımlanan mətbu məlumatlarla, statistik cədvəllərlə, bülleten və məcmuələrlə yanaşı, internet sahifəsində interaktiv cədvəllərin tərtibinə imkan verən məlumat bazası da yaradılıb. Bununla yanaşı, Komitənin internet sahifəsi ilə iqtisadi rayonlar, rayon və şəhərlər üzrə məlumatların elektron xəritə vasitəsilə yayılması da həyata keçirilir. 2015-2016-cı illər üzrə iqtisadiyyatın əsas sahələrini əhatə edən 44 statistik göstəricinin əks olunduğu xəritə istifadəçilərə Azərbaycan və ingilis dillərində təqdim olunub. Komitə tərəfindən 5 adda elektron xidmət göstərilir. Onlardan ən çox istifadə ediləni “Rəsmi statistik hesabatların elektron təqdim olunması” xidmətidir. Bu gün rəsmi statistika hesabatlarının onlayn rejimdə elektron formada qəbulu səviyyəsi ölkə üzrə 95 faizi ötüb, Bakı şəhəri üzrə isə 100 faizə çatdırılıb. Bununla da vətəndaş-məmur təmasları minimuma endirilib. Eyni zamanda, statistik məlumatların işlənilməsi, yoxlanması və təhlili imkanları yüksəlib.

Dövlətimizin başçısına məlumatların keyfiyyətinə nəzarət cədvəllərinin və qiymət statistikasını üzrə məlumatların hazırlanması prosesi barədə də məlumat verildi.

Qeyd edildi ki, keyfiyyətə nəzarət cədvəllərinin tətbiqində əsas məqsəd statistik vahidlər tərəfindən təqdim edilən ilkin məlumatlarda baş verən xətalara vaxtında aşkar etmək və onları aradan qaldırmaqdan ibarətdir. Proqram təminatı Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən hazırlanıb. Göstəricilərin müqayisə olunduğu keyfiyyətə nəzarət cədvəlləri statistikanın müxtəlif sahələrinə aid olan vacib 26 rəsmi statistika hesabatı formasını əhatə edir. Statistik məlumatların keyfiyyətinin onlayn yoxlanılması Komitənin rəsmi internet sahifəsi vasitəsilə “E-hesabatlar” və ya “E-xidmətlər” bölməsinə daxil olmaqla həyata keçirilir. Sistemin tətbiqində keyfiyyətə nəzarət cədvəlləri xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bunun məntiqi nəticəsi olaraq, 2017-ci ilin martında bu sahədə dünya liderlərindən olan İsveçrənin “SGS” şirkətinin auditorlar qrupu tərəfindən aparılan auditdən sonra Dövlət Statistika Komitəsinin aparatı və keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin tətbiq edildiyi 13 yerli statistika orqanı rəsmi statistika məlumatlarının istehsalı və yayılması sahəsində ISO 9001:2015 beynəlxalq uyğunluq sertifikatına layiq görülüb. Azərbaycanın Milli Statistika Sistemini BMT-nin, Avropa İqtisadi Komissiyasının, Avrostatın, Avropa Azad Ticarət Assosiasiyasının ekspertləri tərəfindən aparılan auditin nəticələrinə dair hesabatda da keyfiyyətə nəzarət cədvəlləri yüksək qiymətləndirilib. Qiymət statistikasını üzrə istehsal prosesi də beynəlxalq standartlar əsasında qəbul edilən metodologiyaya uyğun olaraq həyata keçirilir. İlkin mərhələdə qiymətlərin müşahidəsinin təşkili üçün məhsul növləri müəyyənləşdirilərək istehlak səbəti formalaşdırılır. Hazırda bu iş 520 adda məhsul və xidmət növünü əhatə edən istehlak səbəti üzrə həyata keçirilir. İstehsal prosesinin növbəti mərhələsində müşahidəyə cəlb olunacaq ticarət məntəqələri müəyyənləşdirilir. Müşahidəyə ümumilikdə respublikanın bütün şəhər və rayonları üzrə 4 mindən çox ticarət məntəqəsi cəlb olunub. Sonra qiymətlərin qeydiyyatı mərhələsinə başlanılır. İlkin məlumatlar ölkənin bütün bölgələrini

əhatə edir və hər rayon üzrə istehlak qiymətləri indeksi hesablanır. Yekun göstəricilər aylıq ekspress məlumatlar, interaktiv cədvəllər, bülletenlər, illik məcmuələr vasitəsilə yayımlanır. Bütün məlumatlar Komitənin internet sahifəsində yerləşdirilir.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri üzrə milli məlumatlandırma portalı ilə də tanış oldu. Portal BMT tərəfindən dayanıqlı inkişaf sahəsində müəyyən edilmiş 17 məqsəd, 169 hədəf və 244 göstərici barədə həm qlobal, həm də milli səviyyədə ətraflı məlumatın geniş auditoriyaya çatdırılması məqsədilə yaradılıb. Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri üzrə vahid milli onlayn məlumat mənbəyi olacaq portal Azərbaycan və ingilis dillərində fəaliyyət göstərəcək.

Sonra dövlətimizin başçısı binada yaradılan şəraitlə tanış oldu.

Məlumat verildi ki, 166 nəfərin çalışacağı bina altı mərtəbədən ibarətdir. Burada işçilərin rahatlığı üçün hər cür şərait yaradılıb.

Statistik məlumatların dəqiqliyinin və beynəlxalq müqayisəliliyinin təmin edilməsi üçün Azərbaycanın statistika sisteminin beynəlxalq standartlara uyğun təkmilləşdirilməsi və dünya statistika sisteminə inteqrasiyası ümummilliyet lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ulu Öndərin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən və Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla və yeni müstəvidə davam etdirilən islahatlar ölkəmizdə rəsmi statistikanın da inkişafına güclü təkan verib. Bu gün dünyada baş verən qlobal siyasi, sosial və iqtisadi proseslər fonunda adekvat qərarların qəbul edilməsi, onların icra vəziyyətinin qiymətləndirilməsi üçün statistik informasiya təminatının təşkili, statistika sisteminin üzərinə yeni və daha mürəkkəb vəzifələr qoyur. Ölkədə müəyyən edilən sosial-iqtisadi siyasət kursuna uyğun çevik idarəetmənin həyata keçirilməsi üçün dəqiq və dolğun, beynəlxalq müqayisəliliyi təmin olunan statistik məlumatlara olan tələbat statistika sisteminin beynəlxalq standartlar əsasında daha da təkmilləşdirilməsini zərurətə çevirir.

Bakı Şəhər Statistika İdarəsinin yeni inzibati binasının inşası da bu istiqamətdə atılan mühüm addımlardan biridir. Yeni binanın istifadəyə verilməsi ilə müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi və əmək resurslarından daha səmərəli istifadə edilməsi yolu ilə Bakı şəhəri üzrə rəsmi statistika hesabatlarının onlayn rejimdə elektron təqdimatı 100 faizə çatdırılacaq. Bu, eyni zamanda, BMT Baş Məclisinin 2015-ci il 25 sentyabr tarixli qətnaməsi ilə qəbul edilən “Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəliyin” statistika potensialının gücləndirilməsinə dair 17-ci məqsədində və Azərbaycan Prezidentinin 2016-cı ildə imzaladığı Fərmanla təsdiq edilən “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi”ndə statistika infrastrukturunun təkmilləşdirilməsinə dair nəzərdə tutulan işlərin icrasına mühüm töhfədir.

“2018–2025-ci İLLƏRDƏ AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA RƏSMİ STATİSTİKANIN İNKİŞAFINA DAİR DÖVLƏT PROQRAMI”NIN TƏSDİQ EDİLMƏSİ HAQQINDA AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN SƏRƏNCAMI

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 3-cü bəndini rəhbər tutaraq, ölkədə rəsmi statistikanın beynəlxalq standartlara uyğun inkişaf etdirilməsini, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş milli iqtisadiyyat perspektivi və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələrində qarşıya qoyulmuş hədəf və prioritetlərə çatma vəziyyətinin qiymətləndirilməsi üçün informasiya təminatının təkmilləşdirilməsini, inzibati məlumat mənbələrindən istifadənin genişləndirilməsini və milli statistika sistemində aparılan islahatların daha da sürətləndirilməsini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. “2018–2025-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafına dair Dövlət Proqramı” təsdiq edilsin (əlavə olunur).
2. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi:
  - 2.1. bu Sərəncamın 1-ci hissəsi ilə təsdiq edilən Dövlət Proqramında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasını əlaqələndirsin;
  - 2.2. Dövlət Proqramında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasının gedişi barədə ildə bir dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə və Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.
3. Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi bu Sərəncamın 1-ci hissəsi ilə təsdiq edilən Dövlət Proqramında müəyyən edilmiş tədbirlərin maliyyələşdirilməsini təmin etmək məqsədi ilə hər il dövlət büdcəsi tərtib edilərkən zəruri vəsaitin nəzərdə tutulmasını təmin etsin.
4. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 14 fevral 2018-ci il.

2018–2025-ci İLLƏRDƏ AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA RƏSMİ STATİSTİKANIN İNKİŞAFINA DAİR DÖVLƏT PROQRAMI

1. Giriş

Müasir dövrdə sosial-iqtisadi proseslərin idarə olunmasında, informasiya məkanının formalaşdırılmasında, ölkələrin inkişaf səviyyəsinin qiymətləndirilməsində rəsmi statistikanın əhəmiyyəti daha da artmışdır. Rəsmi statistika məlumatlarının beynəlxalq müqayisəliliyinin təmin edilməsi üçün milli statistika sisteminin beynəlxalq standartlara uyğun təkmilləşdirilməsi və dünya statistika sistemində inteqrasiyası Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Onun rəhbərliyi ilə başlanmış və sonrakı illərdə uğurla davam etdirilmiş islahatlar rəsmi statistikanın da inkişafına güclü təkan vermiş, statistika sisteminin hüquqi bazası yaradılmış, bu sahədə ardıcıl olaraq icra edilmiş 5 dövlət proqramı çərçivəsində milli statistik təsnifatların hazırlanması və tətbiqi, Milli Hesablar Sisteminin (MHS) qurulması, yeni statistika sahələrinin, müasir metodologiyaların yaradılması və təkmilləşdirilməsi, istifadəçilərin statistik məlumatlara tələbatının ödənilməsi, elektron statistikanın inkişafı, sahibkarların üzərinə düşən hesabat yükünün azaldılması və rəsmi statistika materiallarının istehsalı proseslərinin səmərəliliyinin yüksəldilməsi

istiqamətində mühüm tədbirlər görülmüşdür. İxtisaslaşmış beynəlxalq təşkilatlar da həyata keçirilmiş xarici audİtlərin nəticələri əsasında milli statistika sistemində aparılan islahatları yüksək qiymətləndirmiş, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi (DSK) “Rəsmi statistika məlumatlarının istehsalı və yayılması” sahəsində İSO 9001:2015 Keyfiyyəti İdarəetmə Sistemində dair beynəlxalq uyğunluq sertifikatına layiq görülmüşdür.

Dünyada baş verən qlobal siyasi, sosial və iqtisadi proseslər fonunda çevik qərarların qəbul edilməsi, onların icra vəziyyətinin qiymətləndirilməsi üçün adekvat informasiya təminatının təşkili zərurəti statistika sisteminin üzərinə bu gün yeni və daha mürəkkəb vəzifələr qoyur. “Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik”də, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə Strateji Yol Xəritələri”ndə qarşıya qoyulmuş məqsəd və hədəflərə çatma vəziyyətinin monitorinqi, müəyyən edilmiş sosial-iqtisadi siyasət kursuna uyğun çevik idarəetmənin təmin edilməsi üçün dəqiq və dolğun statistik məlumatlara, davamlı informasiya dəstəyinə tələbat rəsmi statistikanın yeni çağırışlar əsasında təkmilləşdirilməsini şərtləndirir. Təsədüfi deyildir ki, BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf Sammitində üzv dövlətlər statistika potensialının gücləndirilməsini öhdəlik kimi qəbul etmişlər və milli statistika infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbir Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi”ndə öz əksini tapmışdır.

Yuxarıda qeyd olunanlar nəzərə alınaraq, milli statistika sisteminin müasir çağırışlara uyğun inkişaf etdirilməsini, inzibati məlumatlardan istifadəni genişləndirməklə ölkənin dayanıqlı inkişafı ilə bağlı statistik informasiya təminatının təkmilləşdirilməsini, bu hədəflərə çatmaq üçün statistika sahəsində maddi-texniki bazanın və kadr potensialının möhkəmləndirilməsini təmin etmək məqsədi ilə “2018-2025-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafına dair Dövlət Proqramı” (bundan sonra – Dövlət Proqramı) hazırlanmışdır.

2. Dövlət Proqramının məqsədi və vəzifələri

Dövlət Proqramının əsas məqsədi statistika işlərinin ölkədə və beynəlxalq aləmdə cərəyan edən sosial-iqtisadi proseslərə və müasir çağırışlara uyğun təkmilləşdirilməsi üçün kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi yolu ilə rəsmi statistikanın inkişaf etdirilməsidir. Bu tədbirlərə sosial, iqtisadi və digər sahələr üzrə statistika müşahidələrinin təşkili və metodologiyaların hazırlanması, metaməlumatlar və təsnifatlar, rəsmi statistika materiallarının istehsalının hüquqi, inzibati və informasiya təminatı, istifadəçi məmnunluğunun artırılması, beynəlxalq əməkdaşlıq, maddi-texniki bazanın və kadr potensialının gücləndirilməsi istiqamətlərini əhatə edən fəaliyyətlər daxildir.

2.1. Sosial, iqtisadi və çoxsahəli statistika sahəsində, iqtisadiyyatın kənd təsərrüfatı, sənaye, ticarət, nəqliyyat, turizm sektorları, sahibkarlıq, əmək bazarı, qeyri-formal məşğulluq, əlillərin məşğulluğu, uşaq əməyindən istifadə, həyat keyfiyyəti, əhəlinin fasiləsiz təhsildə iştirakı, informasiya cəmiyyəti üzrə statistik müşahidələrin təşkili, onlara dair metodologiyaların hazırlanması və təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə aşağıdakı vəzifələrin icrası təmin ediləcəkdir:

2.1.1. MHS-nin tələblərinə uyğun olaraq ölkə iqtisadiyyatının strukturunun və sahələrarası əlaqələrin təhlilinə imkan verən ehtiyat və istifadə cədvəllərinin tərtibi;

2.1.2. kənd təsərrüfatının strukturunun, inkişaf meyillərinin, maddi-texniki bazasının, işçi qüvvəsinin, kənd təsərrüfatı məhsullarının sifariş əsasında istehsalı səviyyəsinin və istehsalçıların kooperasiya meyillərinin statistik öyrənilməsi, kənd təsərrüfatı məhsullarının əkin sahəsinə, istehsalına və məhsuldarlığına dair məlumatların əldə edilməsi, əhəlinin müxtəlif təbəqələrinin ərzağa əlyətərliyi səviyyəsinin və buna təsir edən amillərin statistik qiymətləndirilməsi;

2.1.3. sənaye müəssisələrində istifadə olunan avadanlıqlar və onların istehsal güclərindən istifadə vəziyyətinin öyrənilməsi, qeyri-formal istehsal da daxil olmaqla, ev təsərrüfatlarında istehsal edilən sənaye məhsullarına dair statistik məlumatların əldə edilməsi;

2.1.4. daxili bazarda idxal mallarının yerli istehsal malları ilə əvəzlənməsi istiqamətində iqtisadi təhlillər aparılması üçün statistik məlumatların hazırlanması;

2.1.5. avtomobil nəqliyyatı ilə yük və sərnişin daşınmalarına dair statistik məlumatların əldə edilməsi;

2.1.6. daxili, getmə, gəlmə turizmə dair aktual və ətraflı statistik məlumatların əldə edilməsi, turizm sektoru üzrə təhlillərin aparılması, turizmin satellit hesabının qurulması üçün statistik məlumat bazasının genişləndirilməsi;

2.1.7. qeyri-neft sektorunda biznes mühitinin təhlili, iqtisadiyyatın əsas sahələri və ev təsərrüfatları üzrə istehlakçı əminliyinin, iqtisadi gözləntilərin, biznesin inkişafına mane olan amillərin müəyyənləşdirilməsi, biznes və investisiya mühitinin əlverişliliyinin artırılması məqsədi ilə qərarların qəbulu, mikro, kiçik və orta sahibkarlıqla bağlı vəziyyətin təhlili, proqnozların verilməsi, inkişaf proqramlarının hazırlanması üçün statistik məlumatların əhatə dairəsinin genişləndirilməsi;

2.1.8. əmək bazarının inkişafı ilə bağlı müvafiq qərarların qəbulu üçün informasiya təminatının yaxşılaşdırılması, qeyri-formal məşğulluq səviyyəsinin, əlillərin əmək bazarına inteqrasiyasının, ilk peşə və orta-ixtisas təhsili müəssisələrinin məzunlarının məşğulluğunun, uşaq əməyindən istifadənin xarakteri və miqyasının, əhalinin fasiləsiz təhsildə iştirakı və kitab fondundan istifadə vəziyyətinin statistik öyrənilməsi;

2.1.9. ölkədə ana və uşaqların sosial rifah vəziyyətinin, insan inkişafının qiymətləndirilməsi və Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri (DİM) ilə müəyyən edilmiş hədəflərə çatmanın ölçülməsi üçün beynəlxalq müqayisəliliyi təmin edən statistik məlumatların əldə edilməsi;

2.1.10. ev təsərrüfatları üzrə statistik məlumatların əhatəliliyinin və MHS-də istifadə imkanlarının artırılması, əhalinin həyat səviyyəsini səciyyələndirən statistik məlumatların əldə edilməsi, gündəlik vaxt fondundan istifadə vəziyyətinin statistik öyrənilməsi;

2.1.11. ölkə əhalisinin informasiya və kommunikasiya texnologiyalarına əlyətərliyinin və onlardan istifadə vəziyyətinin statistik öyrənilməsi.

2.2. İstifadəçilərin statistik təsnifatlarla bağlı məlumatlılığının yüksəldilməsi, təsnifatlardan daha geniş istifadənin təmin edilməsi üçün onlara dair metaməlumatların hazırlanması əsas vəzifələrdən biri olacaqdır. Bununla yanaşı, statistik məlumatların toplanması, işlənməsi və yayılması, məlumat bazalarının yaradılması üçün tətbiq edilən milli “Məhsul Növləri Təsnifatı”nın, “Sənaye məhsullarının statistik təsnifatı”nın, “Nəqliyyat statistikasına üçün yük təsnifatı”nın, “Tullantıların statistik təsnifatı”nın beynəlxalq təsnifatlar əsasında aktualaşdırılması və BMT-nin “Vaxtdan istifadə statistikasına üçün fəaliyyətlərin beynəlxalq təsnifatı” əsasında milli təsnifatın hazırlanması təmin ediləcəkdir.

2.3. Rəsmi statistika materiallarının istehsalının hüquqi, inzibati və informasiya təminatının gücləndirilməsi üçün “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər etməklə, rəsmi statistika sahəsində milli qanunvericiliyin beynəlxalq norma və prinsiplərə uyğun təkmilləşdirilməsi, DİM üzrə əlavə statistik məlumatların əldə edilməsi, inzibati məlumatlardan rəsmi statistikanın məqsədləri baxımından istifadə imkanlarının artırılması üçün dövlət orqanlarının məlumat bazalarının DSK-nın statistik məlumat bazasına inteqrasiyası, respondentlərin üzərinə düşən məlumat yükünün azaldılması, rəsmi statistika materiallarının istehsalı prosesinə çəkilən xərclərin optimallaşdırılması yolu ilə onun səmərəliliyinin yüksəldilməsi, statistik məlumatların toplanması məqsədi ilə tətbiq edilən hesabat formalarının sistemləşdirilməsi və əlaqələndirilməsi, statistika müşahidələrinin və məlumatların keyfiyyətinin yüksəldilməsi üçün reprezentativ seçmə şəbəkəsinin formalaşdırılması qarşıda duran əsas vəzifələrdəndir.

2.4. DİM üzrə statistik məlumatların sistemləşdirilməsi, məlumatların yayılması texnologiyasının təkmilləşdirilməsi yolu ilə onlardan istifadə imkanlarını genişləndirməklə istifadəçi məmnunluğunun artırılması bu Dövlət Proqramı ilə müəyyən edilmiş vacib məsələlərdəndir.

2.5. Beynəlxalq təcrübədən bəhrələnməklə milli statistika potensialının gücləndirilməsi, qabaqcıl milli təcrübə əsasında beynəlxalq metodoloji bazanın təkmilləşdirilməsinə töhfə verilməsi, irihəcmli məlumatlar (Big Data), müəssisələr statistikasına və rəsmi statistika materiallarının istehsalı proseslərinin layihələndirilməsi və icrası üzrə işçi heyətinin bilik və bacarıqlarının artırılması, statistik innovasiyaların tətbiqinə dair təcrübə mübadiləsi beynəlxalq əməkdaşlığın əsas istiqamətləri kimi müəyyənləşdirilmişdir.

2.6. Rəsmi statistika materiallarının istehsalı proseslərinin səmərəli təşkili üçün infrastrukturun inkişaf etdirilməsi, istehsal proseslərinin dayanıqlılığının təmin edilməsi və müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etməklə onların səmərəliliyinin yüksəldilməsi, milli statistika kadrlarının peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması məqsədi ilə müvafiq tədbirlər görülməkdir.

3. Dövlət Proqramının əsas istiqamətləri və gözlənilən nəticələr

Dövlət Proqramına ümumilikdə 59, o cümlədən sosial, iqtisadi və çoxsahəli statistika sahəsində müşahidələrin təşkili və onlara dair metodologiyaların hazırlanması üzrə 29, metaməlumatlar və təsnifatlar üzrə 6, rəsmi statistika materiallarının istehsalının hüquqi, inzibati və informasiya təminatı üzrə 7, istifadəçi məmnunluğunun artırılması üzrə 3, beynəlxalq əməkdaşlıq üzrə 7, maddi-texniki bazanın və kadr potensialının gücləndirilməsi üzrə 7 tədbir daxil edilmişdir. Dövlət Proqramına daxil edilmiş tədbirlərin icrası nəticəsində aşağıdakılara nail olunacağı gözlənilir:

3.1. Sosial, iqtisadi və çoxsahəli statistika

3.1.1. statistik müayinə keçirməklə, növbəti “ehtiyat və istifadə cədvəlləri”nin BMT, AK, İƏİT, BVF və DB tərəfindən birgə hazırlanmış MHS-nin sonuncu – 2008-ci il versiyasının tələblərinə uyğun qurulması mümkün olacaqdır;

3.1.2. Azərbaycanda növbəti kənd təsərrüfatı siyahıyaalınmasının keçirilməsi nəticəsində kənd təsərrüfatının dinamikası, strukturu, inkişaf meyilləri, maddi-texniki bazası, işçi qüvvəsi və s. barədə müfəssəl məlumatlar əldə ediləcəkdir;

3.1.3. istehsalçıların müqaviləyə əsaslanan kənd təsərrüfatı istehsalında və fermer birliklərində iştirakına, həyətəyən sahələrdə yetişdirilən məhsullara, əhalinin müxtəlif təbəqələrinin ərzağa əlyətərliyi vəziyyətinin və ona təsir edən amillərin öyrənilməsi üçün statistik müayinələrin keçirilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına və emalına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsinə imkan verəcəkdir;

3.1.4. sənaye müəssisələrində mövcud olan istehsal avadanlıqlarının vəziyyəti və onlardan istifadəyə dair statistik müayinənin keçirilməsi sənaye müəssisələrində mövcud olan istehsal avadanlıqlarının vəziyyəti, yaşı və onlardan istifadə ilə bağlı məlumatların hazırlanmasına, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında ağır sənaye və maşınqayırmanın inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsinə imkan verəcəkdir;

3.1.5. ev təsərrüfatlarında istehsal edilən sənaye məhsulları ilə bağlı statistik müayinə nəticəsində ölkədə qeyri-formal istehsal da daxil olmaqla, sənaye məhsullarının istehsalına dair aktual statistik məlumatlar əldə ediləcəkdir;

3.1.6. pərakəndə ticarət şəbəkəsində məhsul növləri üzrə yerli və idxal mallarının satışına dair statistik müayinə nəticəsində pərakəndə ticarət dövriyyəsinin yerli və idxal malları üzrə strukturuna dair statistika formalaşdırılacaqdır;

3.1.7. avtomobil nəqliyyatı ilə yük və sərnişin daşınmalarına dair seçmə statistik müayinə vasitəsilə daşınmış yüklərin həcmi, növü, dövriyyəsi, sərnişindaşımalar, sərnişindaşımalarda istifadə olunan

nəqliyyat vasitələri, daşınmalardan əldə olunan gəlir və s. göstəricilər üzrə statistik məlumatlar aktuallaşdırılacaqdır;

3.1.8. daxili, getmə, gəlmə turizmə dair statistik müayinənin keçirilməsi turizm statistikasını üzrə göstəricilər sisteminin əhatə dairəsinin Ümumdünya Turizm Təşkilatının tövsiyələri əsasında genişləndirilməsinə, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında ixtisaslaşmış turizm sənayesinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsinə imkan verəcəkdir;

3.1.9. mikro və kiçik sahibkarlıq subyektlərinin siyahıyaalınmasının keçirilməsi, mikro, kiçik və orta sahibkarlıq statistikasını üzrə göstəricilər sisteminin hazırlanması və məlumat bazasının yaradılması sahibkarlıq sahəsində ətraflı məlumatları əldə etməyə, “Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq səviyyəsində istehlak mallarının istehsalına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsinə imkan verəcəkdir;

3.1.10. sahibkarlıq subyektlərinin işgüzar fəallığının, ev təsərrüfatlarının borc yükünün və ölkədəki iqtisadi vəziyyətlə bağlı gözləntilərinin öyrənilməsinə dair seçmə statistik müayinənin keçirilməsi ölkənin biznes mühitində, iqtisadiyyatın əsas sahələrinin inkişafında başlıca meyillərin izlənilməsinə, “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi”ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsinə imkan verəcəkdir;

3.1.11. Beynəlxalq Əmək Təşkilatının metodologiyası əsasında işçi qüvvəsinə dair statistik müayinənin keçirilməsi ölkə və regionlar üzrə işçi qüvvəsi barədə ətraflı statistik məlumatların hazırlanmasına, beynəlxalq təşkilatlara təqdim olunan və beynəlxalq reytinglərin tərtibində istifadə edilən məlumatların aktuallaşdırılmasına, müvafiq göstəricilər üzrə DİM-ə nailolma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsinə imkan verəcəkdir;

3.1.12. qeyri-formal məşğulluqla bağlı statistik müayinənin keçirilməsi qeyri-formal məşğul əhaliyə dair cins tərkibi, yaş qrupları, təhsil səviyyəsi və s. göstəricilər barədə məlumatların hazırlanmasına, müvafiq göstəricilər üzrə “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi”ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsinə imkan verəcəkdir;

3.1.13. əlillərin məşğulluğu ilə bağlı statistik müayinənin keçirilməsi ölkədə əlillərin məşğulluğuna dair cins tərkibi, yaş qrupları, təhsil səviyyəsi, əlillik dərəcəsi və s. göstəricilər bölgüsündə məlumatların hazırlanmasına, müvafiq göstəricilər üzrə DİM-ə nailolma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsinə imkan verəcəkdir;

3.1.14. uşaq əməyindən istifadə vəziyyətinin öyrənilməsinə dair statistik müayinənin keçirilməsi cins tərkibi, yaş qrupları, məşğuliyyət növü, iqtisadi fəaliyyət sahələri, məşğulluğa münasibət, məktəbə davamiyyət, sağlamlıq vəziyyəti və s. göstəricilər bölgüsündə uşaq əməyindən istifadəyə dair məlumatların hazırlanmasına, müvafiq göstəricilər üzrə DİM-ə nailolma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsinə imkan verəcəkdir;

3.1.15. Çoxgöstəricili Klaster Sorğusu (MICS) əsasında reproduktiv yaşda olan əhalinin və uşaqların həyat keyfiyyətini xarakterizə edən dezaqreqasiya olunmuş, beynəlxalq müqayisəliliyi təmin edən statistik məlumatlar hazırlanacaqdır;

3.1.16. ev təsərrüfatları büdcələrinin tədqiqatı üzrə statistik müayinə formalarının və metodoloji göstərişlərin beynəlxalq tövsiyələrə uyğun təkmilləşdirilməsi və bu sahədə müayinənin keçirilməsi nəticəsində beynəlxalq müqayisəliliyi təmin edən həyat keyfiyyəti statistikasını formalaşdırılacaqdır;

3.1.17. vaxtdan istifadə ilə bağlı statistik müayinənin keçirilməsi əhalinin müxtəlif sosial-demografik qrupları bölgüsündə gündəlik fəaliyyətlər üzrə vaxt sərfiyyatına dair məlumatların hazırlanmasına, müvafiq göstəricilər üzrə DİM-ə nailolma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsinə imkan verəcəkdir;

3.1.18. əhalinin fasiləsiz təhsildə iştirakı ilə bağlı statistik müayinə metodologiyasının hazırlanması və müayinənin keçirilməsi cins tərkibi, yaş qrupları, təhsil formaları bölgüsündə əhalinin fasiləsiz təhsildə iştirakı üzrə məlumatların hazırlanmasına, ilk peşə və orta-ixtisas təhsili müəssisələrinin məzunlarının məşğulluğuna dair statistik müayinənin keçirilməsi peşə təhsili səviyyəsində kadr hazırlığı ilə əmək bazarının tələbləri arasında tarazlığın qiymətləndirilməsinə, müvafiq göstəricilər üzrə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında peşə təhsili və təliminin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsinə imkan verəcəkdir;

3.1.19. ev təsərrüfatlarında informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından istifadə ilə bağlı statistik müayinənin keçirilməsi informasiya cəmiyyəti statistikasına dair məlumatların hazırlanmasına, “Azərbaycan Respublikasında telekommunikasiya və informasiya texnologiyalarının inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsinə imkan verəcəkdir;

3.1.20. kitabxanaların siyahıyaalınmasının keçirilməsi nəticəsində ölkədə mövcud olan kitabxanalar, kitab fondu və ondan istifadə ilə bağlı məlumatlar hazırlanacaqdır.

3.2. Metaməlumatlar və təsnifatlar

Bu istiqamətdə nəzərdə tutulan tədbirlər çərçivəsində milli “Məhsul növləri təsnifatı”nın, “Sənaye məhsullarının statistik təsnifatı”nın, “Nəqliyyat statistikasına üçün yük təsnifatı”nın, “Tullantıların statistik təsnifatı”nın beynəlxalq təsnifatlar əsasında aktuallaşdırılması və BMT-nin “Vaxtdan istifadə statistikasına üçün fəaliyyətlərin beynəlxalq təsnifatı” əsasında milli təsnifatın hazırlanması beynəlxalq müqayisəliliyi təmin edən təsnifləşdirmə sisteminin formalaşmasına xidmət edəcək, hazırlanacaq metaməlumatlar hesabına isə ölkədə tətbiq edilən statistik təsnifatlar barədə istifadəçilərin məlumatlılığı artacaqdır.

3.3. Rəsmi statistika materiallarının istehsalının hüquqi, inzibati və informasiya təminatı

3.3.1. BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının Avropa Statistikaləri Konfransının 2016-cı il 29 aprel tarixli plenar iclasında qəbul edilmiş “Rəsmi statistika haqqında” model qanun əsasında “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklərlə bağlı hazırlanacaq təkliflər rəsmi statistika sahəsində milli qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə xidmət edəcəkdir.

3.3.2. Dövlət qurumlarının məlumat bazalarının DSK-nın statistik məlumat bazasına inteqrasiyası nəticəsində ölkənin dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı çevik qərarlar qəbul edilməsi üçün etibarlı və operativ məlumatlar əldə olunacaq, bununla yanaşı, müvafiq göstəricilər üzrə DİM-ə nailolma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsi üçün əlavə imkanlar yaranacaqdır. Dövlət qurumlarında inzibati məlumatların istehsalı proseslərinin Statistik Biznes - Prosesin Ümumi Modelinə (GSBPM) uyğunluğuna dair qiymətləndirmənin aparılması inzibati məlumatların keyfiyyətinin yüksəldilməsinə imkan verəcəkdir. Sahibkarlıq subyektlərinin üzərinə düşən statistika yükünün öyrənilməsinə dair sorğunun keçirilməsi hesabatlılıq sahəsində fəaliyyətin optimallaşdırılmasına zəmin yaradacaqdır.

3.3.3. DSK-da rəsmi statistika materiallarının istehsalı proseslərinin idarə edilməsi üzrə işlərin elektronlaşdırılması statistik məlumatların hazırlanmasına sərf olunan vaxtın və xərclərin kağızsız texnologiyanın tətbiqi yolu ilə azaldılmasına imkan verəcək, sənədlərlə işin təşkilində səmərəliliyi yüksəldəcəkdir.

3.3.4. 2019-cu il əhali siyahıyaalınmasının məlumatları əsasında ev təsərrüfatlarının, təsərrüfatbaşına uçot sənədləri əsasında kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan ailə kəndli və ev təsərrüfatlarının elektron məlumat bazalarının yaradılması nəticəsində statistika müşahidələrinin təşkili üçün aktual informasiya resursu formalaşacaqdır.

3.4. İstifadəçi məmnunluğunun artırılması

DİM-ə dair statistik məlumat bazasının və internet portalının yaradılması bu sahədə monitorinqin aparılması və ictimaiyyətin məlumatlandırılması üçün əsas vasitə olmaqla, istifadəçilərin tələbatının ödənilməsinə xidmət edəcəkdir. Bununla yanaşı, DSK-nın internet portalında istifadəçilər üçün “Şəxsi kabinet” bölməsinin yaradılması, məlumatların elektron yayım formalarına “machine readable” formatının əlavə edilməsi istifadəçilərin rəsmi statistika məlumatlarından öz tələbat və məqsədlərinə uyğun rahat istifadə imkanlarını artıracaqdır.

3.5. Beynəlxalq əməkdaşlıq

Statistika sahəsində beynəlxalq ekspert və işçi qruplarında DSK mütəxəssislərinin iştirakı, Avropa İttifaqının Statistika Bürosu, BMT-nin ixtisaslaşmış təşkilatları və digər beynəlxalq təşkilatlarla statistika sahəsində əməkdaşlığın davam etdirilməsi, qabaqcıl ölkələrin statistika qurumları ilə ikitərəfli əlaqələrin inkişafı təcrübə mübadiləsinin genişləndirilməsinə, beynəlxalq aləmdə milli statistika sisteminin nüfuzunun yüksəlməsinə, beynəlxalq təşkilatlarla statistika sahəsində əlaqələrin gücləndirilməsinə, ölkə statistikasının inkişafına beynəlxalq təşkilatların metodoloji və texniki dəstəyinin artırılmasına, statistika sahəsində yeni biliklər əldə olunmasının və innovativ yanaşmaların tətbiqinin sürətləndirilməsinə imkan verəcəkdir. Müəssisələr statistikasını, irihəcmli məlumatlardan rəsmi statistik məqsədlər üçün istifadə, Statistik İnformasiyanın Ümumi Modelinin tətbiqi üzrə beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi isə statistika sahəsində tətbiq edilən ən yeni texnologiyalara dair bilik və bacarıqların əldə edilməsi, kadr potensialının artırılması üçün əlavə imkanlar yaradacaqdır.

3.6. Maddi-texniki bazanın və kadr potensialının gücləndirilməsi

3.6.1. Statistika orqanlarının fiziki və mənəvi cəhətdən köhnəlmiş İKT avadanlıqlarının yenilənməsi rəsmi statistika materiallarının istehsalı proseslərinin müasir tələblərə uyğun qurulmasına, müvafiq proqram təminatlarının, məlumat bazalarının idarə edilməsi sistemlərinin alınması və tətbiqi isə statistik məlumatların toplanması, işlənməsi və yayılması proseslərinin müasirləşdirilməsinə imkan verəcəkdir. DSK-nın və bir sıra rayon statistika idarələrinin inzibati binalarının əsaslı təmiri, habelə bəzi rayon statistika idarələri üçün yeni inzibati binaların tikilməsi mühəndis-kommunikasiya sistemlərinin fəaliyyətinin etibarlılığını təmin edəcək, statistika orqanlarında çalışan işçilərin əməyinin səmərəliliyinin artırılmasına şərait yaradacaqdır.

3.6.2. DSK işçilərinin ixtisaslaşmış təlim-tədris mərkəzlərində qısamüddətli və uzunmüddətli təlimlərdə iştirakının təmin edilməsi, modul tipli statistik təlim proqramlarının tətbiqi yolu ilə yerli statistika orqanlarının işçiləri üçün tematik təlimlərin təşkili yüksək hazırlıqlı kadr resurslarının formalaşdırılmasına, kadr potensialından səmərəli istifadənin təmin edilməsinə, statistika sahəsində peşəkar kadrların yetişməsinə təkan verəcəkdir.

4. Dövlət Proqramının həyata keçirilməsinin maliyyə təminatı

Dövlət Proqramında müəyyən edilmiş tədbirlər dövlət büdcəsində DSK-ya bu məqsəd üçün nəzərdə tutulan vəsait və Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə zidd olmayan digər mənbələr hesabına həyata keçirilir.

5. Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə

TƏDBİRLƏR PLANI

Sıra №-si	Tədbirin adı	Tədbirin məqsədi	Gözlənilən nəticələr	İcraçılar	İcra müddəti (illər üzrə)
1	2	3	4	5	6
5.1. Statistika müşahidələri və onlara dair metodologiyalar					
5.1.1. Sosial statistika					
5.1.1.1.	Ölkə üzrə ev təsərrüfatlarının 1,0 faizi əhatə olunmaqla, BƏT-in metodologiyası əsasında işçi qüvvəsinə dair rüblük seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	əmək bazarının inkişafı ilə bağlı müvafiq qərarların qəbulu üçün informasiya təminatının yaxşılaşdırılması, işçi qüvvəsinə dair statistik məlumatların beynəlxalq müqayisəliliyinin təmin olunması	ölkə və regionlar üzrə işçi qüvvəsinə dair ətraflı statistik məlumatların mövcudluğu, beynəlxalq təşkilatlara təqdim olunan və beynəlxalq reytinglərin tərtibində istifadə edilən məlumatların aktuallaşdırılması, DİM-ə nailolma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsi	DSK	2018-2025
5.1.1.2.	Əhəlinin qeyri-formal məşğulluq səviyyəsinin qiymətləndirilməsinə dair seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	ölkədə qeyri-formal məşğulluq səviyyəsinin statistik ölçülməsi, qeyri-formal məşğulluq üzrə məlumatların beynəlxalq müqayisəliliyinin təmin olunması	qeyri-formal məşğul əhəliyə dair cins tərkibi, yaş qrupları, təhsil səviyyəsi və s. göstəricilər üzrə məlumatların mövcudluğu, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi"ndə bu sahədə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsi	DSK, ƏƏSMN	2019,2022
5.1.1.3.	Əlillərin məşğulluğuna dair seçmə statistik müayinənin metodologiyasının hazırlanması və müayinənin keçirilməsi	əlillərin əmək bazarına inteqrasiyası vəziyyətinin statistik öyrənilməsi	əlillərin məşğulluğuna dair cins tərkibi, yaş qrupları, təhsil səviyyəsi, əlillik dərəcəsi və s. göstəricilər bölgüsündə məlumatların mövcudluğu, DİM-ə nailolma	DSK, ƏƏSMN	2020-2021

			vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsi		
5.1.1.4.	Əhalinin fasiləsiz təhsildə iştirakına dair seçmə statistik müayinənin metodologiyasının hazırlanması və müayinənin keçirilməsi	əhalinin fasiləsiz təhsildə iştirakı vəziyyətinin statistik öyrənilməsi	cins tərkibi, yaş qrupları, təhsil formaları (formal, qeyri-formal, informal) və s. göstəricilər bölgüsündə əhalinin fasiləsiz təhsildə iştirakına dair məlumatların mövcudluğu, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında peşə təhsili və təliminin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi"ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsi	DSK, TN, ƏƏSMN	2020-2021
5.1.1.5.	Uşaq əməyindən istifadə vəziyyətinin öyrənilməsinə dair seçmə statistik müayinənin metodologiyasının hazırlanması və müayinənin keçirilməsi	uşaq əməyindən istifadənin xarakteri və miqyasının statistik öyrənilməsi	cins tərkibi, yaş qrupları, məşğuliyyət növü, iqtisadi fəaliyyət sahələri, məşğulluğa münasibət, məktəbə davamiyyət, sağlamlıq vəziyyəti və s. göstəricilər bölgüsündə uşaq əməyindən istifadəyə dair məlumatların mövcudluğu, DİM-ə nailolma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsi	AQUPDK, ƏƏSMN, DİN, DSK, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2018-2019
5.1.1.6.	Kitabxanalar və onların kitab fondları haqqında ətraflı məlumatların əldə edilməsi üçün metodologiyanın hazırlanması və müayinənin keçirilməsi	mülkiyyət və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq, ölkədə mövcud olan bütün kitabxanalar və onların fəaliyyəti haqqında ətraflı məlumatların əldə edilməsi	ölkə kitabxanaları, kitab fondu və onlardan istifadə ilə bağlı məlumatların mövcudluğu	MTN, TN, DSK, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2022
5.1.1.7.	İlk peşə və orta-ixtisas təhsili müəssisələrinin məzunlarının	ilk peşə və orta-ixtisas təhsili müəssisələrinin məzunlarının əmək	ilk peşə və orta-ixtisas təhsili müəssisələrinin məzunlarının məşğulluğuna dair yaş qrupları,	DSK, TN, ƏƏSMN	2020,2025

	məşğulluğuna dair seçmə statistik müayinənin metodologiyasının hazırlanması və müayinənin keçirilməsi	bazarında iştirakı vəziyyətinin statistik öyrənilməsi	iqtisadi fəaliyyət sahələri və s. göstəricilər bölgüsündə məlumatların mövcudluğu, peşə təhsili səviyyəsində kadr hazırlığı ilə əmək bazarının tələbləri arasında tarazlığın qiymətləndirilməsi		
5.1.2. İqtisadi statistika					
5.1.2.1.	Növbəti ehtiyat və istifadə cədvəllərinin BMT, AK, İƏİT, BVF və DB tərəfindən birgə hazırlanmış MHS-nin sonuncu – 2008-ci il versiyasının tələblərinə uyğun qurulması üçün seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	ölkə iqtisadiyyatı strukturunun və sahələrarası əlaqələrin müasir tələblərə uyğun təhlilinə imkan verən ehtiyat və istifadə cədvəllərinin tərtibi	MHS–2008-in tələblərinə uyğun ehtiyat və istifadə cədvəllərinin qurulması üçün məlumatların mövcudluğu	DSK, İN, VN	2021-2022
5.1.2.2.	Mikro və kiçik sahibkarlıq subyektlərinin siyahıya alınmasının keçirilməsi	seçmə statistik müayinələr əsasında əldə olunan məlumatların dəqiqləşdirilməsi, mikro və kiçik sahibkarlığa dair informasiya təminatının yaxşılaşdırılması	sahibkarlıq sahəsində ətraflı məlumatların mövcudluğu, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq səviyyəsində istehlak mallarının istehsalına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsi	DSK, VN, İN, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2024-2025
5.1.2.3.	Sahibkarlıq subyektlərinin işgüzar fəallığının öyrənilməsinə dair rüblük seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	ölkənin qeyri-neft sektorunda biznes mühitinin təhlili və iqtisadiyyatın əsas sahələri üzrə gözləntilərin, biznesin inkişafına mane olan amillərin müəyyən olunması, biznes və investisiya mühitinin	sahibkarlıq fəaliyyətinin optimal gəlirliliyini təmin edəcək və rəqabət prinsiplərinə əsaslanacaq biznes mühitinin yaradılması, iqtisadiyyatın əsas sahələrinin inkişafında başlıca meyillərin izlənilməsi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin	DSK, İN	2020,2023

		əlverişliliyinin artırılması ilə bağlı qərarların qəbulu üçün statistik məlumatların hazırlanması	2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi"ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin qiymətləndirilməsi üçün məlumatların mövcudluğu		
5.1.2.4.	Mikro, kiçik və orta sahibkarlıq statistikasını üzrə göstəricilər sisteminin hazırlanması və məlumat bazasının yaradılması	mikro, kiçik və orta sahibkarlıqla bağlı vəziyyətin təhlili, proqnozların verilməsi, inkişaf planlarının və proqramların hazırlanması, maliyyə resurslarına çıxış imkanlarının qiymətləndirilməsi üçün statistik məlumatların əhatəliliyinin genişləndirilməsi	mikro, kiçik və orta sahibkarlıqla bağlı etibarlı və əhatəli statistik məlumatların mövcudluğu, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq səviyyəsində istehlak mallarının istehsalına dair Strateji Yol Xəritəsi"ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsi	DSK, İN, VN, MB, MBNP	2018-2019
5.1.2.5.	İstehsalçıların müqaviləyə əsaslanan kənd təsərrüfatı istehsalında və fermer birliklərində iştirakı ilə bağlı seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	kənd təsərrüfatı məhsullarının sifariş əsasında istehsal səviyyəsinin və istehsalçıların kooperasiya meyillərinin statistik öyrənilməsi	Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına və emalına dair Strateji Yol Xəritəsi"ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin qiymətləndirilməsi üçün məlumatların mövcudluğu	DSK, KTN, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2018-2020
5.1.2.6.	Həyətəyənə sahələrdə yetişdirilən məhsullarla bağlı seçmə statistik müayinənin	meyvə, üzüm, tərəvəz, bostan məhsulları, kartof, yem bitkiləri və digər məhsulların	Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan	DSK, KTN, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2018

	keçirilməsi	əkin sahəsinə, istehsalına və məhsuldarlığına dair məlumatların əldə edilməsi	Respublikasında kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına və emalına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin qiymətləndirilməsi üçün məlumatların mövcudluğu		
5.1.2.7.	Əhalinin müxtəlif təbəqələrinin ərzağa əlyətərliyi səviyyəsinin və buna təsir edən amillərin qiymətləndirilməsi məqsədi ilə monitoring sisteminin qurulması	seçmə statistik müayinələr vasitəsilə həyata keçiriləcək monitoring üçün metodologiyanın, göstəricilər sisteminin hazırlanması, seçmə şəbəkənin, məlumat bazasının strukturunun formalaşdırılması	əhalinin müxtəlif təbəqələrinin ərzağa əlyətərliyi səviyyəsi və buna təsir edən amillərin qiymətləndirilməsinə imkan verən monitoring sisteminin mövcudluğu	DSK, İN, KTN, ƏƏSMN, VN, FHN, DGK, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2018
5.1.2.8.	Əhalinin müxtəlif təbəqələrinin ərzağa əlyətərliyi vəziyyətinin və ona təsir edən amillərin öyrənilməsinə dair seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	qiymət dəyişmələri, təklifin həcmi, ehtiyatların mövcudluğu və s. amillər nəzərə alınmaqla, əhalinin müxtəlif təbəqələrinin ərzağa əlyətərliyi səviyyəsinin statistik qiymətləndirilməsi	Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına və emalına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsi	DSK	2019-2025
5.1.2.9.	Ümumdünya kənd təsərrüfatı siyahıyaalınması çərçivəsində Azərbaycanda kənd təsərrüfatı siyahıyaalınmasının keçirilməsi	kənd təsərrüfatında baş verən proseslər haqqında aktual məlumatları əldə etməklə, aqrar bölmədə həyata keçirilən siyasətin informasiya təminatının yaxşılaşdırılması	kənd təsərrüfatının strukturu, inkişaf meyilləri, maddi-texniki bazası, işçi qüvvəsi və s. barədə müfəssəl məlumatların mövcudluğu	DSK, KTN, İN, ƏMDK, ETSN, AMEA, ADİU, ADAU, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2024-2025

5.1.2.10.	Sənaye müəssisələrində mövcud olan istehsal avadanlıqlarının vəziyyəti və onlardan istifadəyə dair statistik müayinənin keçirilməsi	sənaye müəssisələrində istifadə olunan avadanlıqlar haqqında məlumatların əldə edilməsi və onların istehsal güclərindən istifadə vəziyyətinin öyrənilməsi	sənaye müəssisələrində mövcud olan istehsal avadanlıqlarının vəziyyəti, yaşı və onlardan istifadə ilə bağlı məlumatların mövcudluğu, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında ağır sənaye və maşınqayırmanın inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsi	DSK, İN	2019-2020
5.1.2.11.	Ev təsərrüfatlarında istehsal edilən sənaye məhsullarına dair seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	qeyri-formal istehsal da daxil olmaqla, ev təsərrüfatlarında istehsal edilən sənaye məhsullarına (çörək, süd və süd məhsulları, xalça, təsərrüfat malları və s.) dair ətraflı statistik məlumatların əldə edilməsi	ev təsərrüfatlarında sənaye məhsullarının istehsalına dair statistik məlumatların mövcudluğu	DSK, İN, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2019-2020
5.1.2.12.	Pərakəndə ticarət şəbəkəsində məhsul növləri üzrə yerli və idxal mallarının satışına dair seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	daxili bazarda idxal mallarının yerli istehsal malları ilə əvəzlənməsi istiqamətində iqtisadi təhlillərin aparılması üçün statistik məlumatların hazırlanması	pərakəndə ticarət dövriyyəsinin yerli və idxal malları üzrə strukturuna dair statistik məlumatların mövcudluğu	DSK, İN	2019,2022 2025
5.1.2.13.	Avtomobil nəqliyyatı ilə yükdaşımalara dair seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	yükdaşımalara dair statistik məlumatların aktualaşdırılması	daşınmış yüklərin həcmi, növü, dövriyyəsi, istifadə olunan nəqliyyat vasitələri, daşınmalardan əldə olunan gəlir və digər göstəricilər üzrə statistik məlumatların mövcudluğu	DSK, NRYTN, DİN	2019,2024

5.1.2.14.	Avtomobil nəqliyyatı ilə sərnişin daşınmalarına dair seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	sərnişin daşınmalarına dair statistik məlumatların aktuallaşdırılması	sərnişin daşınmaları, sərnişin daşınmalarında istifadə olunan nəqliyyat vasitələri, daşınmalardan əldə olunan gəlir və digər göstəricilər üzrə statistik məlumatların mövcudluğu	DSK, NRYTN, DİN	2020,2025
5.1.2.15.	Daxili turizmə dair seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	daxili turizmə dair aktual və ətraflı statistik məlumatların əldə edilməsi, turizm sektoru üzrə təhlillərin aparılması, turizmin satellit hesabının qurulması üçün statistik məlumat bazasının genişləndirilməsi	turizm statistikasının göstəricilər sisteminin əhatə dairəsinin ÜTT-nin tövsiyələri əsasında genişləndirilməsi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında ixtisaslaşmış turizm sənayesinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi"ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsi	DSK, MTN, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2018-2025
5.1.2.16.	Getmə, gəlmə turizmə dair seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	getmə, gəlmə turizmə dair aktual və ətraflı statistik məlumatların əldə edilməsi, turizm sektoru üzrə təhlillərin aparılması, turizmin satellit hesabının qurulması üçün statistik məlumat bazasının genişləndirilməsi	turizm statistikasını üzrə göstəricilər sisteminin əhatə dairəsinin Ümumdünya Turizm Təşkilatının tövsiyələri əsasında genişləndirilməsi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında ixtisaslaşmış turizm sənayesinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi"ndə qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsi	DSK, MTN, DMX,DSX, "Azərbaycan Hava Yolları" QSC, "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC, "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC	2018-2025
5.1.3 Çoxsahəli statistika					
5.1.3.1.	Çoxgöstəricili Klaster Sorğusunun (MICS) keçirilməsi	ölkədə ana və uşaqların sosial rifah vəziyyətinin, insan	reproduktiv yaşda olan əhalinin və uşaqların həyat keyfiyyətini xarakterizə	DSK, SN, TN, DİN, AQUPDK	2021-2022

		inkışafının qiymətləndirilməsi və DİM ilə müəyyən edilmiş hədəflərə çatmanın ölçülməsi üçün beynəlxalq müqayisəliliyi təmin edən statistik məlumatların əldə edilməsi	edən dezaqreqasiya olunmuş statistik məlumatların mövcudluğu	və digər aidiyyəti dövlət qurumları	
5.1.3.2.	Ev təsərrüfatları büdcələrinin tədqiqatı üzrə statistik müayinə formalarının və metodoloji göstərişlərin beynəlxalq tövsiyələrə uyğun təkmilləşdirilməsi	ev təsərrüfatları üzrə statistik məlumatların əhatəliliyinin və MHS-də istifadə imkanlarının artırılması	həyat keyfiyyəti statistikasına dair beynəlxalq standartlara uyğun metodologiyanın mövcudluğu	DSK, ƏƏSMN, İN	2018-2019
5.1.3.3.	Ölkə üzrə ev təsərrüfatlarının 0,5 faizi əhatə olunmaqla, ev təsərrüfatları büdcələrinin tədqiqatına dair rüblük seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	əhalinin həyat səviyyəsini səciyyələndirən statistik məlumatların əldə edilməsi	həyat keyfiyyəti statistikasına dair beynəlxalq standartlara uyğun məlumatların mövcudluğu	DSK	2018-2025
5.1.3.4.	Əhalinin vaxtdan istifadəsinə dair seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	gündəlik vaxt fondundan istifadə vəziyyətinin statistik öyrənilməsi	əhalinin müxtəlif sosial-demografik qrupları üzrə vaxtdan istifadəyə dair məlumatların mövcudluğu, DİM-ə nailolma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsi	DSK	2021-2022
5.1.3.5.	Ev təsərrüfatlarında informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından istifadəyə dair seçmə statistik müayinənin keçirilməsi	ölkə əhalisinin informasiya və kommunikasiya texnologiyalarına əlyətərliyinin və onlardan istifadə vəziyyətinin statistik öyrənilməsi, bu sahədə statistik məlumatların aktualaşdırılması	informasiya cəmiyyəti statistikasına dair məlumatların mövcudluğu, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında telekommunikasiya və informasiya texnologiyalarının inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi"ndə	DSK, NRYTN	2018-2025

			qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatma vəziyyətinin statistik qiymətləndirilməsi		
5.1.3.6.	Ev təsərrüfatlarının borc yükünün və ölkədəki iqtisadi vəziyyətlə bağlı gözləntilərinin öyrənilməsinə dair seçmə statistik müayinənin metodologiyasının hazırlanması və müayinənin keçirilməsi	ev təsərrüfatlarının istehlakçı əminliyinin və iqtisadi gözləntilərinin müəyyən olunması	ölkə və regionlar üzrə ev təsərrüfatlarının maliyyə vəziyyətinin dayanıqlılığına, onların borc yükünün tərkibinə, borclanma səviyyəsinə, borc vəsaitlərinin xərclənmə istiqamətlərinə dair məlumatların mövcudluğu	MB, MBNP, DSK	2018-2020
5.2. Metaməlumatlar və təsnifatlar					
5.2.1.	Ölkədə tətbiq edilən statistik təsnifatlara dair metaməlumatların hazırlanması	istifadəçilərin statistik təsnifatlarla bağlı məlumatlılığının yüksəldilməsi, təsnifatlardan daha geniş istifadəyə nail olunması	ölkədə tətbiq edilən statistik təsnifatlara dair izahlı informasiyanın mövcudluğu	DSK	2018-2025
5.2.2.	Milli "Məhsul növləri təsnifatı"nın (AZT030-2009) Avropa İttifaqının "Statistical Classification of Products by Activity, version 2.1" əsasında yenilənməsi	statistik məlumatların toplanması, işlənməsi və yayılması, məlumat bazalarının yaradılması üçün strukturlaşdırma alətinin aktualaşdırılması	beynəlxalq müqayisəliliyi təmin edən təsnifləşdirmə sisteminin mövcudluğu	DSK, SMPDK	2018
5.2.3.	Milli "Nəqliyyat statistikasi üçün yük təsnifatı"nın (AZT020-2005) Avropa İttifaqının "Standard goods classification for transport statistics, 2007" əsasında yenilənməsi	statistik məlumatların toplanması, işlənməsi və yayılması, məlumat bazalarının yaradılması üçün strukturlaşdırma alətinin aktualaşdırılması	beynəlxalq müqayisəliliyi təmin edən təsnifləşdirmə sisteminin mövcudluğu	DSK, SMPDK	2019
5.2.4.	Milli "Sənaye məhsullarının statistik təsnifatı"nın (AZT036-2009) Avropa İttifaqının	statistik məlumatların toplanması, işlənməsi və yayılması, məlumat bazalarının yaradıl-	beynəlxalq müqayisəliliyi təmin edən təsnifləşdirmə sisteminin mövcudluğu	DSK, SMPDK	2020

	“PRODCOM List”in sonuncu versiyası əsasında yenilənməsi	ması üçün strukturlaşdırma alətinin aktuallaşdırılması			
5.2.5.	BMT-nin “International Classification of Activities for Time Use Statistics (ICATUS 2016)” əsasında milli “Vaxtdan istifadə statistikasını üçün fəaliyyətlərin təsnifatı”nın hazırlanması	statistik məlumatların toplanması, işlənməsi və yayılması, məlumat bazalarının yaradılması üçün strukturlaşdırma alətinin yaradılması	beynəlxalq müqayisəliliyi təmin edən təsnifləşdirmə sisteminin mövcudluğu	DSK, SMPDK	2021
5.2.6.	Milli “Tullantıların statistik təsnifatı”nın (AZT037-2010) Avropa İttifaqının “European Waste Classification for Statistics, version 4” əsasında yenilənməsi	statistik məlumatların toplanması, işlənməsi və yayılması, məlumat bazalarının yaradılması üçün strukturlaşdırma alətinin aktuallaşdırılması	beynəlxalq müqayisəliliyi təmin edən təsnifləşdirmə sisteminin mövcudluğu	DSK, ETSN, SMPDK	2022
5.3. Rəsmi statistika materiallarının istehsalının hüquqi, inzibati və informasiya təminatı					
5.3.1.	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının Avropa Statistikaləri Konfransının 2016-cı il 29 aprel tarixli plenar iclasında qəbul edilmiş “Rəsmi statistika haqqında” model qanun əsasında “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklərlə bağlı təkliflərin hazırlanması	rəsmi statistika sahəsində milli qanunvericiliyin beynəlxalq norma və prinsiplərə uyğunluğunun təmin edilməsi	rəsmi statistika sahəsində milli qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi	DSK	2018
5.3.2.	Dövlət qurumlarının məlumat bazalarının DSK-nın statistik məlumat bazasına “Elektron hökumət” şlüzü vasitəsilə inteqrasiyası	artan tələbata uyğun olaraq DİM üzrə əlavə statistik məlumatların əldə edilməsi, təkrarçılığı aradan qaldırmaqla, respondentlərin	ölkənin dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı çevik qərarlar qəbul edilməsi üçün etibarlı və operativ məlumatların mövcudluğu, DİM-ə nailolma vəziyyətinin	DSK, NRYTN, XDMX, aidiyyəti dövlət qurumları	2018-2025

		üzərinə düşən məlumat yükünün azaldılması, rəsmi statistika materiallarının istehsalı prosesinə çəkilən xərclərin optimallaşdırılması yolu ilə onun səmərəliliyinin yüksəldilməsi	statistik qiymətləndirilməsi		
5.3.3.	Dövlət qurumlarında inzibati məlumatların istehsalı proseslərinin GSBPM-ə uyğunluğuna dair qiymətləndirmənin aparılması	inzibati məlumatlardan rəsmi statistika məqsədləri üçün istifadə imkanlarının müəyyən edilməsi	inzibati məlumatların keyfiyyətinin yüksəldilməsinə dair müvafiq qərarların qəbulu üçün məlumatların mövcudluğu	DSK	2019-2020
5.3.4.	Sahibkarlıq subyektlərinin üzərinə düşən statistik hesabat yükünün öyrənilməsinə dair sorğunun keçirilməsi	sahibkarlıq subyektlərinin dövlət qurumlarına təqdim etdiyi hesabat məlumatlarının strukturu, həcmi və dövriliyi haqqında məlumatların əldə edilməsi	sahibkarlıq subyektlərinin üzərinə düşən statistik hesabat yükünün azaldılması məqsədi ilə təkliflərin hazırlanması	DSK	2019-2020
5.3.5.	GSBPM əsasında statistik biznes proseslərinin idarə edilməsi üzrə işlərin elektronlaşdırılması	statistik biznes proseslərinin idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi və digər informasiya sistemləri ilə əlaqələndirilməsi	kağızsız texnologiyanın tətbiqi yolu ilə statistik məlumatların hazırlanmasına sərf olunan vaxt itkisinin və xərclərin azaldılması, sənədləşdirmə və sənədlərlə işin təşkilində səmərəliliyin yüksəldilməsi	DSK	2019-2022
5.3.6.	Təsərrüfatbaşına uçot sənədləri əsasında kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan ailə kəndli və ev təsərrüfatlarının elektron məlumat bazasının yaradılması	kənd təsərrüfatı üzrə statistik müşahidələrin aparılması məqsədi ilə elmi əsaslandırılmış seçmənin təmin edilməsi, ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı vəziyyətin düzgün qiymətləndirilməsi üçün statistik məlumatların əhatəliliyinin genişləndirilməsi	kənd təsərrüfatı sahəsində müşahidələrin təşkili və müvafiq qərarların qəbulu üçün informasiya bazasının mövcudluğu	DSK, yerli icra hakimiyyəti orqanları	2019-2020

5.3.7.	2019-cu il əhali siyahıyaalınmasının məlumatları əsasında ev təsərrüfatlarının elektron məlumat bazasının yaradılması	statistika müşahidələrinin və məlumatların keyfiyyətinin yüksəldilməsi məqsədi ilə representativ seçmə şəbəkəsinin formalaşdırılması	statistika müşahidələrinin təşkili, aparılması və nəticələrinin işlənilməsi üçün aktual məlumat bazasının mövcudluğu	DSK	2021-2022
5.4. İstifadəçi məmnunluğunun artırılması					
5.4.1.	DİM-ə nailolma vəziyyətinin monitorinqi və ictimaiyyətin məlumatlandırılması üçün statistik məlumat bazasının və internet portalının yaradılması	DİM üzrə statistik məlumatların sistemləşdirilməsi və yayılması	DİM üzrə vahid məlumat bazasının və internet portalının mövcudluğu	DSK, XDMX	2018-2019
5.4.2.	DSK-nın internet portalında istifadəçilər üçün "Şəxsi kabinet" bölməsinin yaradılması	istifadəçilərə rəsmi statistika məlumatlarından öz tələbatlarına uyğun istifadə üçün şəraitin yaradılması	rəsmi statistika məlumatlarının fərdi məqsədlərə uyğun sistemləşdirilməsi, aktualaşdırılması və çap edilməsi imkanlarının mövcudluğu	DSK	2018-2019
5.4.3.	Rəsmi statistika məlumatlarının elektron yayım formalarına "machine readable" formatının əlavə edilməsi	statistik məlumatların yayılması texnologiyasının təkmilləşdirilməsi yolu ilə onlardan istifadə imkanlarının genişləndirilməsi	rəsmi statistika məlumatlarından fərdi məqsədlərə uyğun istifadə imkanlarının artırılması	DSK	2019-2020
5.5. Beynəlxalq əməkdaşlıq					
5.5.1.	Statistika sahəsində beynəlxalq ekspert və işçi qruplarında DSK mütəxəssislərinin iştirakı	statistika sahəsində qabaqcıl milli təcrübə əsasında beynəlxalq metodoloji bazanın təkmilləşdirilməsinə töhfə verilməsi	ölkə təcrübəsinin yayılması, milli statistika sisteminin beynəlxalq statistika cəmiyyətində nüfuzunun artırılması	DSK	2018-2025
5.5.2.	Avropa İttifaqının Statistika Bürosu, BMT-nin ixtisaslaşmış təşkilatları ilə və digər beynəlxalq təşkilatlarla statistika sahəsində	beynəlxalq təcrübə əsasında milli statistika potensialının gücləndirilməsi	beynəlxalq təşkilatlarla statistika sahəsində əlaqələrin gücləndirilməsi, ölkə statistikasının inkişafına beynəlxalq təşkilatların metodoloji və texniki dəstəyinin	DSK, XİN	2018-2025

	əməkdaşlığın davam etdirilməsi		artırılması		
5.5.3.	Qabaqcıl ölkələrin statistika qurumları ilə ikitərəfli əlaqələrin inkişaf etdirilməsi	rəsmi statistika sahəsində təcrübə mübadiləsi	statistika sahəsində yeni biliklər əldə olunmasının və innovativ yanaşmaların tətbiqinin sürətləndirilməsi	DSK	2018-2025
5.5.4.	Müəssisələr statistikasının sahəsində beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi	müəssisələr statistikasının inkişaf etdirilməsi	müəssisələr statistikasının beynəlxalq standartlara uyğun təşkilinə dair təcrübənin qazanılması və tətbiqi	DSK	2018-2020
5.5.5.	Rəsmi statistika materiallarının istehsalı prosesində tətbiq edilən innovasiyalara dair beynəlxalq elmi-praktik konfransın təşkili	statistik məlumatların istehsalına dair innovativ təcrübələrin bölüşülməsi	statistika sahəsində tətbiq edilən ən yeni texnologiyalara dair bilik və bacarıqların əldə edilməsi, kadr potensialının artırılması	DSK, TN, AMEA	2020
5.5.6.	İrihəcmli məlumatların (Big Data) rəsmi statistik məqsədlər üçün istifadəsi sahəsində beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi	alternativ məlumat mənbələri hesabına rəsmi statistika məlumatlarına dair artan tələbatın ödənilməsi	irihəcmli məlumatlardan rəsmi statistik məqsədlər üçün istifadə ilə bağlı təkliflərin hazırlanması	DSK, İN, MN, NRYTN	2020-2021
5.5.7.	GSİM-in tətbiqinə hazırlıq məqsədi ilə beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi	rəsmi statistika materiallarının istehsalı proseslərinin layihələndirilməsi və icrası üzrə işçi heyətinin bilik və bacarıqlarının artırılması	GSİM-in tətbiqi üçün kadr potensialının formalaşdırılması	DSK	2024-2025

5.6. Maddi-texniki bazanın və kadr potensialının gücləndirilməsi

5.6.1.	Şamaxı, Zərdab və Göygöl rayon statistika idarələri üçün inzibati binaların tikilməsi	yerli statistika orqanlarında iş şəraitinin yaxşılaşdırılması	işçilərin əməyinin səmərəliliyinin artırılması	DSK	2018-2020
5.6.2.	DSK-nın inzibati binasının əsaslı təmiri	statistik istehsal proseslərinin səmərəli təşkili üçün infrastrukturun yenidən qurulması və iş şəraitinin yaxşılaşdırılması	işçilərin əməyinin səmərəliliyinin artırılması, mühəndis-kommunikasiya sistemlərinin fəaliyyətinin etibarlılığının təmin edilməsi	DSK	2018-2020

5.6.3.	Təmirə ehtiyacı olan yerli statistika orqanlarının inzibati binalarının əsaslı təmiri və yenidən qurulması	yerli statistika orqanlarında iş şəraitinin yaxşılaşdırılması	işçilərin əməyinin səmərəliliyinin artırılması	DSK	2018-2025
5.6.4.	DSK-nın və onun yerli orqanlarının İKT avadanlıqlarının yeniləndirilməsi	rəsmi statistika materiallarının istehsalı proseslərinin dayanıqlılığının təmin edilməsi	məlumatların yığılması, işlənməsi və yayılması üçün müasir texniki imkanların mövcudluğu	DSK	2018-2025
5.6.5.	Rəsmi statistika materiallarının istehsalı proseslərinin müasir tələblərə uyğun qurulması üçün müvafiq proqram təminatlarının, məlumat bazalarının idarə edilməsi sistemlərinin alınması və tətbiqi	müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etməklə rəsmi statistika materiallarının istehsalı proseslərinin səmərəliliyinin yüksəldilməsi	statistik məlumatların yığılması, işlənməsi və yayılması proseslərinin müasirləşdirilməsi üçün müvafiq İKT resurslarının mövcudluğu	DSK	2018-2025
5.6.6.	DSK işçilərinin ixtisaslaşmış təlim-tədris mərkəzlərində qısamüddətli və uzunmüddətli təlimlərdə iştirakının təmin edilməsi	milli statistika kadrlarının peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması	yüksək hazırlıqlı kadr resurslarının formalaşdırılması, kadr potensialından səmərəli istifadənin təmin edilməsi	DSK	2018-2025
5.6.7.	Modul tipli statistik təlim proqramlarının alınması və tətbiqi yolu ilə yerli statistika orqanlarının işçiləri üçün tematik təlimlərin təşkili	yerli statistika orqanları işçilərinin peşə hazırlığının artırılması	statistika sahəsində peşəkar kadr resurslarının formalaşdırılması	DSK	2018-2025

AKRONİMLƏR

XİN	- Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyi
DİN	- Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyi
MN	- Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi
VN	- Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi
İN	- Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi
FHN	- Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyi
ƏƏSMN	- Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi
KTN	- Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi
MTN	- Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi
TN	- Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
SN	- Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi
NRVTN	- Azərbaycan Respublikası Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi
ETSN	- Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
DGK	- Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi
AQUPDK	- Azərbaycan Respublikası Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi
DSK	- Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
ƏMDK	- Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi
SMPDK	- Azərbaycan Respublikası Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsi
XDMX	- Azərbaycan Respublikası Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidməti
DMX	- Azərbaycan Respublikasının Dövlət Miqrasiya Xidməti
DSX	- Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhəd Xidməti
MB	- Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı
MBNP	- Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası
AMEA	- Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası
ADİU	- Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
ADAU	- Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
BMT	- Birləşmiş Millətlər Təşkilatı
BVF	- Beynəlxalq Valyuta Fondu
DB	- Dünya Bankı
AK	- Avropa Komissiyası
İƏİT	- İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı
BƏT	- Beynəlxalq Əmək Təşkilatı
MHS	- Milli Hesablar Sistemi
ÜTT	- Ümumdünya Turizm Təşkilatı
GSBPM	- Statistik Biznes - Prosesin Ümumi Modeli
DİM	- Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri
GSİM	- Statistik İnformasiyanın Ümumi Modeli

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA İXRAC POTENSİALININ TƏHLİLİ VƏ İNKİŞAF PERSPEKTİVLƏRİ

Fazil Hacıyev

*Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
“Mühasibat uçotu və audit” kafedrası, i.e.d., professor
AZ 1001, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6
e-poçt: fazilhaciyev@yahoo.com*

Açar sözlər: ixrac potensialı, ixrac əməliyyatı, ixrac kvotası, ixrac tarifi, mal qruplarının təhlili, ixracın stimullaşdırılması.

Ключевые слова: экспортный потенциал, экспортная операция, экспортная квота, экспортная пошлина, анализ товарных групп, стимулирование экспорта.

Keywords: export potential, export operation, export quota, export tariff, analysis of trade groups, encouragement of export.

Fazil Hadjiyev

Analysis of export potential in the Republic of Azerbaijan and development prospects

Summary

The article examines the current state and development of export potential on the basis of modern economic challenges, opportunities for increasing export potential and stimulating functions in this field. At the same time, the essence and significance of export potential were examined. The change of the export structure for the export potential development and volume of export products in non - oil sector were investigated. Finally, effective proposals and recommendations have been given in line with international practice to stimulate export potential, which is the basis of strategic roadmap.

Ədəbiyyat

1. İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin İxrac İcmalı. Bakı-2017, № 2.
2. “Qeyri-neft məhsullarının ixracının stimullaşdırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Sərəncamı. 18 yanvar 2016-cı il.
3. “Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 28 oktyabr 2016-cı il.
4. Azərbaycan Respublikasının prezident administrasiyası - www.president.az
5. Xarici ticarət. Statistik mənzumə. Bakı. 2017, səh. 526
6. Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin” 2012-2020-ci illərdə vergi sisteminin inkişaf strategiyası” - www.taxes.gov.az.
7. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi sahifəsi - www.azstat.org.
8. Z.Ə.Səmədzadə. Böyük İqtisadi Ensiklopediya. (2012), II cild. Bakı, “Letterpress”, səh. 632.

9. F.Ə.Məmmədov və başqaları. “Vergilər və vergitutma” (2010). Bakı. CBS Polygraphic Production, səh. 510.
10. A.Əliyev. 2014-cü ildə Azərbaycan Respublikasının xarici ticarət əlaqələri haqqında. “Statistika xəbərləri, № 1/ 2015.
11. A.F.Musayev. İnnovasiya iqtisadiyyat və vergi stimullaşdırılması (2014). Bakı, “Azərbaycan Universiteti” 1949.
12. E.M.Hacızadə, E.R.Bağırzadə. Azərbaycan iqtisadiyyatının dünyadakı reytingi. Bakı: Elm, 2011, 128 səh.
13. F.Ş.Hacıyev. Azərbaycan Respublikasında sahibkarlıq fəaliyyətinin stimullaşdırılmasında vergilərin rolu. Azərbaycan vergi jurnalı (2016). № 4, səh. 71-86.
14. “Xalq qəzeti”. 17 noyabr 2016-cı il.
15. “Azərbaycan” qəzeti. 24 sentyabr 2017-ci il.
16. “Xalq qəzeti”. 29 yanvar 2018-ci il.

ƏRZAQ BAZARININ TUTUMUNA TƏSİR EDƏN AMİLLƏRİN TƏHLİLİ

İsmayıl Xeyirxəbərov

*Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin
"Marketing" kafedrasının dosenti, i.ü.f.d.
AZ 1001, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6
e-poçt: xeyirxeberov@list.ru*

Açar sözlər: ərzaq bazarı, bazarın tutumu, bazarın funksionallığı, marketing sistemi, bazar infrastruktururu.

Ключевые слова: продовольственный рынок, емкость рынка, функциональность рынка, система маркетинга, рыночная инфраструктура.

Keywords: food market, market capacity, market functionality, marketing system, market infrastructure.

Ismayil Khayirkhabarov

Analysis of factors affecting the food market capacity

Summary

The article outlines the necessity of studying the capacity of the food market and explains the factors affecting market capacity fluctuations. It is shown that it is not possible to assess the marketing opportunities of enterprises and farms as well as to develop and implement necessary measures to regulate their activities without studying the capacity of the market of agricultural and food products,. In addition, the article shows that development of the functionality of the food market and the marketing system in the market is also possible on the basis of a thorough analysis of the factors that affect the market's capacity.

Ədəbiyyat

1. И.Б.Беляев. Маркетинг: основы теории и практики. Москва: KNORYA, 2007, стр. 669.
2. И.А.Дубровин. Маркетинг продовольственных товаров. Москва: Колос, 2008.
3. Жан-Жак Ламбен. Менеджмент, ориентированный на рынок / Пер. с англ. под ред. В.Б.Колчанова. – СПб.: Питер, 2007, стр. 800.
4. Л.Колз Ричард, Н.Ул Джозеф. Маркетинг сельскохозяйственной продукции/Пер. с англ. В.Г.Долгополова.-8-е изд.- М.: Колос, 2000, стр. 512.
5. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin saytı. <https://www.stat.gov.az/>

AZƏRBAYCANDA ƏHALİ ARASINDA QAN DÖVRANİ SİSTEMİ XƏSTƏLİKLƏRİ SƏBƏBİNDƏN ÖLÜM HALLARININ STATİSTİK TƏHLİLİ

Ramiz Cavadov

*Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
İqtisadiyyat kafedrasının dosenti, i.ü.f.d.
AZ 1001, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6
e-poçt: ramizjavad@gmail.com*

Açar sözlər: əhali, ölüm, qan dövranı sistemi, xəstələnmə halları, dinamika.

Ключевые слова: население, смертность, система кровообращения, случаи заболеваний, динамика.

Keywords: population, death, circulatory system, illness, dynamics.

Ramiz Javadov

Statistical analysis of death cases due to diseases of the circulatory system among the population of Azerbaijan

Summary

The article provides statistical analysis of dynamics of the effects of the cases of illnesses by its causes among population on the number of deaths, average life expectancy of the population, the loss of work ability and the level of disability. Data on the structure and dynamics of the number of cases of circulatory system diseases among the population by age groups in Azerbaijan are presented. Also, the causes of the occurrence of circulatory system diseases have been investigated and preventive measures have been proposed to avoid CS diseases and it has been shown that the implementation of these recommendations will have a positive impact on strengthening the health of the population, decreasing of early disability and death rate and elimination of other diseases.

Ədəbiyyat

1. Е.Щербакова. Заболеваемость населения России в 2000-2010 годах [Электронный ресурс] /Демоскоп. - Институт демографии Национального исследовательского университета "Высшая школа экономики".
2. Материалы для подготовки и квалификационной аттестации по специальности «Общественное здоровье и здравоохранение» [Текст]: учебное пособие / под редакцией В.С.Лучкевича и И.В.Полякова. - Санкт-Петербург, 2005.
3. Е.М.Секриеру, С.В.Моравская, А.Б.Захарова. Некоторые особенности формирования статистики госпитальной заболеваемости по данным федеральной отчетности [Электронный ресурс] / Социальные аспекты здоровья населения. №3, 2009.
4. <https://www.stat.gov.az/>
5. healthcare_2017_.pdf
6. <http://tcrb.by/informatsiya-dlya-patsientov/262-profilaktika-boleznej-sistemy-krovoobrashcheniya>.

REGIONLARIN SOSIAL-İQTİSADI İNKİŞAFINDAKİ FƏRQLƏRİ MÜƏYYƏN EDƏN AMİLLƏR

Zəbiha Əsgər

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin
Əhali statistikasına şöbəsi Gender statistikasına sektorunun müdiri
Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin dissertantı
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: zabiha@azstat.org*

Açar sözlər: sosial-iqtisadi inkişaf, regional inkişaf, regional siyasət, sosial fərqlər, SWOT-təhlil, regional inkişaf proqramları, xüsusi iqtisadi zona, texnopark, klaster.

Ключевые слова: социально-экономическое развитие, региональное развитие, региональная политика, социальные различия, SWOT-анализ, региональные программы развития, особая экономическая зона, технопарк, кластер.

Keywords: socio-economic development, regional development, regional policy, social differences, SWOT-analysis, regional development programs, special economic zone, technopark, cluster.

Zabiha Asgar

Factors determining the differences in the socio-economic development of the regions

Summary

The article examines the factors that determine the differences in the socio-economic development of the regions of Azerbaijan. The regions of Azerbaijan differ in structure of the economy, natural resource potential, population, dynamics and other factors. At present, the policy pursued by the state greatly influences the dynamics and level of development of our regions. Thus, the determination of factors that have a positive or negative impact on regional development, as well as a study of the impact of these factors at different times on the growth of the economies of regions and the impact of economic relations on territorial characteristics is necessary and relevant.

To study the differences in the socio-economic development of the regions, the article describes the socio-economic development, and determines the factors that determine the differences in the socio-economic development of the regions. The article deals with the problems of regional development, especially regional inequalities, their causes, as well as various approaches used in world practice for their elimination.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqı. 5 cildlik "Böyük İqtisadi Ensiklopediya". Bakı-2012.
2. X.M.Hüseynov. Regional inkişaf proqramları: nəzəri və praktik məsələlər. Bakı, "Ozan" 2010, səh. 224.
3. Ş.T.Əliyev. "Azad iqtisadi zonalar. 2013, səh. 280.
4. "Dövlət və bələdiyyə idarəçiliyi". Dərslük. ADİU-nun nəşriyyatı. 2011, səh. 440.
5. Z.Ə.Səmədzadə. Çin qlobal dünya iqtisadiyyatında. Bakı, "Elm-təhsil" 2009, səh. 608.
6. E.Quliyev. Etibarlı ərzaq təminatı sistemi: Kooperasiya və inteqrasiya problemləri. Bakı, "Elm" 2013, səh. 307.
7. Ə.X.Nuriyev. Regional siyasət və idarəetmənin əsasları. Bakı, "Elm" 2007, səh. 427.
8. Н.И.Ларина. Государственное регулирование регионального развития: пространственная структура власти и региональная экономическая политика, Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора экономических наук. – Новосибирск, 2006.
9. О.А.Хохлова. Прогнозирование основных индикаторов экономического развития регионов//Вопросы статистики. 2007, № 2.
10. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyinin rəsmi internet səhifəsi. www.economy.gov.az.

ВЫЯВЛЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЦИКЛОВ В ДИНАМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Эмира Ахмедова

Ведущий специалист отдела «Развитие высшего образования»

Института Образования Азербайджанской Республики,

диссертант Азербайджанского

Государственного Экономического Университета

AZ 1001, город Баку, улица Истиглалият 6

e-mail: fbc.baku@gmail.com

Açar sözlər: iqtisadi dövrlər, Azərbaycan iqtisadiyyatı, tsiklik dinamika, makroiqtisadi göstəricilər, dalğalanmalar.

Ключевые слова: экономические циклы, экономика Азербайджана, циклическая динамика, макроэкономические показатели, колебания.

Keywords: economic cycles, the economy of Azerbaijan, cyclical dynamics, macroeconomic indicators, fluctuations.

Esmira Ahmedova

Identification of economic cycles in the dynamic development of the Republic of Azerbaijan

Resume

This article analyses the results of identifying economic cycles and patterns of economic dynamics in Azerbaijan. The identification of economic cycles, their periodicity and chronological aspects are shown. Cyclic analysis of economic development was carried out on the basis of monthly macroeconomic time series from January 1997 to September 2017. An attempt was made to identify and systematize the typological features of Azerbaijan's cyclic dynamics at the present stage.

Литература

1. Э.Хансен. Экономические циклы и национальный доход. 1951, URL: <http://ek-lit.narod.ru/neoksod2.html>.
2. А.И.Попов. Экономическая теория. 2006, URL :www.be5.biz/ekonomika/e015/18.html.
3. L.Ye.Gritsak. Cyclical Economic Development, URL: www.elibrary.ru/item.asp?id=21390035
4. В.Н.Афанасьев, М.М.Юзбашев. Анализ временных рядов и прогнозирование: Учебник. М.: Финансы и статистика, 2001. 228 с.: ил. ISBN 5-279-02419-8.
5. “Sosial, İqtisadi inkişaf” Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. 1997-2017/URL: www.stat.gov.az.
6. Н.Грегори Мэнкью. Принципы макроэкономики. Учебник 4-е издание. СПб: 2009.
7. Дж.Сакс, Ф.Ларрен. Макроэкономика. М., МГУ, 1999.

DEMOQRAFİK PROSESLƏRƏ MÜXTƏLİF AMİLLƏRİN TƏSİRİNİN REQRESSİYA – KORRELYASIYA TƏHLİLİ

Samirə Abdullayeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

“Statistika və ekonometrika” kafedrasının müəllimi, doktorant

AZ 1001, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6

e-poçt:samirocka@rambler.ru

Açar sözlər: demoqrafik vəziyyət, təbii hərəkət, doğum, ölüm, reqressiya, korrelyasiya, model, statistik meyar, demoqrafik siyasət.

Ключевые слова: демографическая ситуация, естественное движение, рождаемость, смертность, регрессия, корреляция, модель, статистический критерий, демографическая политика.

Keywords: demographic state, natural movement, fertility, mortality, regression, correlation, model, statistical criterion, demographic policy.

Samira Abdullayeva

Regression-correlation analysis of the influence of various factors on demographic processes

Summary

The article points out that, demographic phenomena and processes are influenced by numerous factors and there are great practical importance of statistical evaluation of them. In the practice of statistical analysis the regression-correlation analysis is widely used in the modeling of relationships and dependencies. Through the regression-correlation analysis, the level of influence of factor traits on the resultant is measured, the degree of tightness of the relations is determined and, in general, the role of the studied factor in the overall change in the resultant trait.

On the basis of the regression-correlation method the impact of various factors on the birth and mortality rate of the population of Azerbaijan is assessed and practically important conclusions that can be important for a more efficient management of demographic situation, is formed.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının ortamüddətli iqtisadi-sosial inkişaf konsepsiyası (2014-2017). Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi. Bakı, avqust 2013-cü il, səh. 107.
2. Azərbaycan əhalisi. (statistik bülleten). Bakı: Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2017, səh. 132.
3. Azərbaycanın demoqrafik göstəriciləri. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2017, səh. 480.
4. M.H.Məmmədova. Azərbaycanda demoqrafik inkişafın xüsusiyyətləri və perspektiv meylləri / V.F.Məmmədov, N.Q.Quliyeva, Z.R.Rəhimova. // Monoqrafiya. Bakı, SƏDA, 2007, səh. 242.
5. Л.В.Нечипоренко, В.В.Васин, Е.И.Денисова. Оценка влияния размера среднедушевого дохода населения и количества заключаемых браков на уровень рождаемости в Российской Федерации // Молодой ученый. – 2014. № 7. стр. 385-388.
6. Е.В.Кабашова, А.Х.Назарова. Корреляционно-регрессионный анализ висследования факторов рождаемости, журнал эономические науки, №49, 2016, стр. 10-13.
7. А.В.Гладилин, А.Н.Герасимов, Е.И.Громов. Эконометрика. Учебник. Ростов н/Д. Феникс. 2011. стр. 297.
8. Демография и статистика населения. Учебник. Под ред. И.И. Елисеевой, М.А.Клупта. М.: Юрайт, 2016, стр. 405.
9. <http://www.demoscope.ru>

**ƏMƏK BAZARININ LIBERALLAŞMASI ŞƏRAİTİNDƏ İŞÇİ QÜVVƏSİ
KEYFİYYƏTİNİN YÜKSƏLDİLMƏSİNİN SOSIAL-İQTİSADI PROBLEMLƏRİ**

Natig Qasimov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

“Əməyin iqtisadiyyatı və təşkili” kafedrasının professoru, i.e.d.

AZ 1001, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6

İradə Nəbiyeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

“Əməyin iqtisadiyyatı və təşkili” kafedrasının müəllimi, doktorant

AZ 1001, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6

e-poçt: inabiyevam@gmail.com

Açar sözlər: işçi qüvvəsi, təhsil, səhiyyə və tibbi sığorta, rəqabət qabiliyyəti, minimal əməkhaqqı.

Ключевые слова: рабочая сила, образование, здравоохранение и медицинское страхование, конкурентоспособность, минимальная заработная плата.

Keywords: labor force, education, health and medical insurance, competitiveness, minimum wage.

Natig Gasimov, Irada Nəbiyeva

**Social-economic problems of improving the labour force quality
in the conditions of labour market liberalization**

Summary

The article research his to identify social-economic factors that lead to the improvement of the labor force quality in the conditions of labor market liberalization. For this purpose, the analysis carried out such tasks as wages, education, health and favorable working conditions. The research showed that high wages raise labor productivity and lead to the effective reproduction of labor force. Particular attention is paid to such issues as the comparison of the minimum wage between developed countries, the identification of motivation factors and the importance of safe and healthy working conditions. The possibility of providing employees with health insurance indicates the ability of companies to cooperate at the international level. It is also noted that apart from wages and material security, implemented programs and various trainings improves skills and intellectual abilities, sets and controls key goals and tasks, in short, all the activities carried out by the employer with the aim of developing the abilities of employees and training them in the right direction, cause the raising of the work force quality.

Ədəbiyyat

1. “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi” haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. 6 dekabr 2016-cı il.
2. Karl Marks. “Kapital”. cild 1, səh. 173-174.
3. <http://azkurs.org/1970-ci-ilde-erzurum-xorasanda-anadan-olan-osman-nuri-aras.html?page=5>.
4. <https://sputnik.az/life/20170227/409132657/nazirden-issizlikle-bagli-reqem.html>.
5. <http://afn.az/sosial/55334-azerbaycanda-minimum-emek-haqqi-avropa-olkelerinden-neche-defe-defe-azdir.html>.
6. У.Петти. Теория человеческого капитала.

7. <http://fins.az/sigorta/893190/sehiyye-sistemi-tibbi-sigortanin-tetbiqine-hazirdir.html>
8. <http://www.grandars.ru/shkola/bezopasnost-zhiznedeyatelnosti/organizaciya-trudovoy-deyatelnosti.html>.
9. <http://1popersonalu.ru/info/provedenie-treningov-dlya-personala.html>.
10. <https://economylit.online/teoriya-economiki/garantii-ekonomicheskoy-bezopasnosti-25368.html>.
11. https://studopedia.su/16_23994_povishenie-kachestva-rabochey-sili.html.

SAHİBKARLARA DÜŞƏN İNFORMASIYA YÜKÜNÜN AZALDILMASI METODLARI

Saleh Mövlamov

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzinin
Elmi araşdırmalar və statistik tədqiqat şöbəsinin aparıcı iqtisadçısı, i.ü.f.d.
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: movlamov@azstat.org*

Açar sözlər: məlumat bazası, məlumat bazasının vektor modeli, vahid uçot-informasiya sistemi, informasiya-menecment sistemi, informasiya yükü, amil təhlili, klaster təhlili, korrelyasiya təhlili.

Ключевые слова: база данных, векторная модель базы данных, унифицированная учетная информационная система, система управления информацией, информационная нагрузка, факторный анализ, кластерный анализ, корреляционный анализ.

Keywords: database, vector model of the database, unified accounting information system, information management system, information load, factor analysis, cluster analysis, correlation analysis.

Салех Мовламов

Методы снижения информационной нагрузки на предпринимателей

Резюме

В статье представлены методы снижения информационной нагрузки в зависимости от типа и объема деятельности предпринимателя. Показана важность преобразования данных электронной формы отчета в формат, необходимый для исследования в целях уменьшения информационной нагрузки. Набор данных был преобразован в векторный формат. В исследовании использовались факторный, кластерный, корреляционный анализ и в результате были представлены предложения для снижения информационной нагрузки на предпринимателей. В статистическом исследовании был использован пакет программного обеспечения SPSS и система управления Access базой данных программного пакета Microsoft Office.

Ədəbiyyat

1. Совершенствование методов и способов сбора статистических данных, направленных на поддержку модернизации официальной статистики. Агентство по статистике при Президенте республики Таджикистан. Г. Минск – 2016.
2. Единая система сбора, обработки, хранения и представления статистических данных. Инструкция по подготовке респондентом статистической отчетности с использованием off-line модуля подготовки отчетов. 2016.
3. Сбор и использование статистических данных инспекции труда. Краткое руководство. Международная организация труда. 2017.
4. Ахим Бююль, Петер Цёфель. SPSS: искусство обработки информации. Анализ статистических данных и восстановление скрытых закономерностей. Москва. Санк-Петербург. Киев. 2002.
5. Л.А.Сошникова, В.Н.Тамашевич, Г.Уебе, М.Шефер. Многомерный статистический анализ в экономике. Юнити, Москва, 1999.

DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİNDƏ 2017-ci İLİN YEKUNLARI VƏ 2018-ci İLDƏ QARŞIDA DURAN VƏZİFƏLƏRƏ HƏSR OLUNAN GENİŞ KOLLEGIYA İCLASI HAQQINDA

Fevralın 2-də Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2017-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclasında dövlət başçısı tərəfindən verilən tapşırıqların icrası, Dövlət Statistika Komitəsinin ötən ildəki fəaliyyəti və 2018-ci ildə qarşıda duran vəzifələrlə bağlı mərkəzi aparatın, Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin, şəhər və rayon statistika idarələrinin rəhbərlərinin iştirakı ilə geniş kollegiya iclası keçirilib.

İclasda çıxış edən Dövlət Statistika Komitəsinin sədri Tahir Budaqov bildirib ki, artıq bir neçə ildir dünyada davam edən dərin geosiyasi, iqtisadi böhran və hərbi münaqişələr fonunda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin müdrik rəhbərliyi ilə ölkəmizdə həyata keçirilən genişmiqyaslı islahatlar nəticəsində Azərbaycan iqtisadiyyatının dayanıqlılığı ötən il də təmin edilib. Komitə sədri 2017-ci ildə ölkəmizin əldə etdiyi mühüm uğurlar sırasında Azərbaycanın Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun “2017-2018 Qlobal Rəqabətlik Hesabatı”nda reytingdə daha iki pillə irəliləyərək 35-ci yerdə qərarlaşması, eyni zamanda həmin təşkilatın əhəmiyyətli inklüziv inkişaf indeksində ölkəmizin dünyada inkişaf edən dövlətlər arasında üçüncü yerə layiq görülməsi, “Əsrin müqaviləsi”nin müddətinin 2050-ci ilədək uzadılması, Avropanı Asiya ilə birləşdirən ən qısa və etibarlı yolun - Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun açılışı, idmançılarımızın mötəbər beynəlxalq yarışlarda yüksək nailiyyətlər əldə etməsini və digər nailiyyətləri diqqətə çatdırıb. İşğaldan azad edilmiş Cocuq Mərcanlı kəndində yeni qəsəbənin açılışı və Şıxarx qəsəbəsində yeni şəhərciyin salınması ilə “Böyük Qayıdış” prosesinə start verilməsinin və dövlətçilik irsimizə ehtiramın müstəsna nümunəsi kimi 2018-ci ilin “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti İli” elan edilməsinin ölkəmizin həyatında önəmini xüsusi vurğulayıb.

Tahir Budaqov dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin ölkə statistikasının beynəlxalq standartlara uyğun təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tapşırıqlarına uyğun olaraq Komitə tərəfindən həyata keçirilən islahatlardan danışıb. Qeyd edib ki, bu islahatlar çərçivəsində Dövlət Statistika Komitəsi aparatının və yerli statistika orqanlarının strukturu təkmilləşdirilib, statistik istehsal prosesinin səmərəliliyi yüksəldilib, milli və beynəlxalq tələblər nəzərə alınmaqla hesabat formalarına və metodoloji tövsiyələrə yenidən baxılıb, statistik vahidlərlə və istifadəçilərlə işlərin təşkilində mühüm addımlar atılıb.

Qeyd olunanlarla yanaşı, Komitə sədri onu da diqqətə çatdırıb ki, müasir dövrdə, xüsusilə ötən illərlə müqayisədə daha intensiv şəkildə davam edən qloballaşmanın və ölkələrarası siyasi-iqtisadi əməkdaşlığın, rəqabətin hazırkı mərhələsində ən yeni statistik metod və üsulların, konsepsiya və təsnifatların əsasında etibarlı, tam, vaxtlı-vaxtında və müntəzəm şəkildə məlumatların hazırlanması həm milli, həm də beynəlxalq səviyyədə resursların düzgün müəyyənləşdirilməsini və səmərəli idarə olunmasını tələb edir. Bu baxımdan mövcud vəziyyətin, xüsusilə statistika sisteminin idarə olunması üçün tətbiq olunan hüquqi və institusional alətlərin qiymətləndirilməsi, statistik məlumatların toplanması, emalı və yayılmasında istifadə edilən metod və prosedurların beynəlxalq standartlara uyğunluq səviyyəsinin ölçülməsi üçün müxtəlif vasitələrdən istifadə edilir ki, onlardan ən səmərəlisi statistika sisteminin xarici ekspertlər tərəfindən həyata keçirilən qlobal qiymətləndirilməsidir. Nüfuzlu və müstəqil beynəlxalq ekspertlərin cəlb olunduğu bu audit statistika sisteminin cari inkişaf səviyyəsini qiymətləndirməklə yanaşı, bütövlükdə sistemin fəaliyyətində, habelə statistikanın ayrı-ayrı sahələrində olan çatışmazlıqları aşkar etməyə, inkişaf perspektivlərini və prioritetlərini düzgün müəyyən etməyə imkan verir.

Tahir Budaqov Dövlət Statistika Komitəsinin təşəbbüsü və Avropa İttifaqının Statistika Bürosuna (Avrostat) rəsmi müraciəti əsasında baş tutan və Avrostat, BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası və Avropa Azad Ticarət Assosiasiyası tərəfindən keçirilmiş Azərbaycanın Milli Statistika Sisteminin Qlobal Qiymətləndirilməsinin nəticələri haqqında ətraflı məlumat verib. Bildirib ki, Qlobal Qiymətləndirmədə Avrostatın Statistik Əməkdaşlıq Bölməsinin rəhbəri Klaudiya Yunker və baş ekspert qisminə İrlandiya Statistika İdarəsinin keçmiş rəhbəri Gerard O'Hanlon, eləcə də ekspertlər qisminə BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasından, Avropa Azad Ticarət Assosiasiyasından və Litvadan olan mütəxəssislər, eyni zamanda müşahidəçi qisminə Belarus Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi sədrinin birinci müavini və Moldova Milli Statistika Bürosunun Baş direktor müavini iştirak ediblər. Qiymətləndirmə ilə bağlı ilkin missiya 2016-cı ilin 12-16 sentyabr tarixlərində, ikinci missiya isə 2017-ci ilin 6-9 fevral tarixlərində həyata keçirilib, bununla yanaşı, missiyadan əvvəl özünüqiymətləndirmə anketləri tərtib edilərək Avrostatla göndərilib, missiya dövründə isə ekspertlər mövcud vəziyyəti yerində yoxlayıb, eləcə də tələb olunan təsdiqedicilərin sənədlər Komitə tərəfindən onlara təqdim edilib. Ekspertlər Maliyyə, İqtisadiyyat, Vergilər, Səhiyyə, Nəqliyyat, Təhsil, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi nazirlikləri, Mərkəzi Bank, Dövlət Gömrük Komitəsi, elmi cəmiyyətlər, beynəlxalq təşkilatların təmsilçiləri, QHT və KİV nümayəndələri, habelə Statistika Şurasının üzvləri ilə görüşlər keçiriblər.

Qiymətləndirmənin nəticələrində Azərbaycanın milli statistika sisteminin beynəlxalq və Avropa standartlarına əsasən uyğun olduğu rəsmən təsdiq edilib, eyni zamanda qiymətləndirmə qrupu tərəfindən ölkə statistikasının həmin standartlara tam uyğunlaşdırılması məqsədilə Dövlət Statistika Komitəsinə və rəsmi statistika məlumatlarının digər istehsalçılara bir sıra tövsiyələr verilib. Hesabatın ingilis dilində olan versiyası Avrostatın, habelə həm ingilis, həm də Azərbaycan dilinə tərcümə edilmiş versiyaları da Dövlət Statistika Komitəsinin internet sahifələrində yerləşdirilib.

Kollegiya iclasında qeyd edilib ki, Dövlət Statistika Komitəsi Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti ilə razılaşdırılaraq təsdiq edilmiş 2017-ci il üçün statistik işlər proqramı, habelə yerli statistika orqanları üçün statistik işlər proqramı, metodoloji və məlumat istifadəçiləri ilə iş planı, iqtisadi təhlil üzrə rüblük iş planları, milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələri, “2013-2017-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafı Dövlət Proqramı”, “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyası, “Açıq Hökumətin təşviqinə dair Milli Fəaliyyət Planı”, “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə

sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”, “2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasında əhalinin siyahıyaalınmasının keçirilməsi haqqında”, “Azərbaycan Respublikasında biznes mühitinin əlverişliliyinin artırılması və beynəlxalq reytinglərdə ölkəmizin mövqeyinin daha da yaxşılaşdırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında”, “Azərbaycan Respublikasında əmək münasibətlərinin tənzimlənməsinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” və “Azərbaycan Respublikasının Dayanıqlı İnkişaf üzrə Milli Əlaqələndirmə Şurasının yaradılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları üzrə qarşıya qoyulmuş vəzifələri vaxtında və keyfiyyətlə yerinə yetirib.

2017-ci ildə statistika sistemində aparılmış islahatlar, hesabat intizamı, metodologiyaların hazırlanması, statistik vahidlər və istifadəçilərlə işlərin təşkili, inzibati məlumatlardan istifadə, statistika məlumatlarının toplanmasında, emalında və yayılmasında informasiya texnologiyalarının tətbiqi, məlumatların keyfiyyətinin artırılması, Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin və Strateji Yol Xəritələrində nəzərdə tutulmuş tapşırıqların icrası istiqamətində statistika orqanları tərəfindən görülmüş əsas işlər barədə hesabat müzakirə edilib, əldə olunan nailiyyətlərlə, həmçinin yol verilmiş nöqsan və çatışmazlıqlarla bağlı Dövlət Statistika Komitəsi aparatının şöbə müdirləri və yerli statistika orqanlarının rəhbərləri çıxış ediblər.

Sonda iclasa yekun vuran Dövlət Statistika Komitəsinin sədri Tahir Budaqov Nazirlər Kabinetinin 2017-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclasında dövlət başçısının çıxışından irəli gələn və Dövlət Statistika Komitəsi qarşısında qoyulmuş vəzifələrin vaxtında və keyfiyyətlə icrası üçün qurumun müvafiq strukturlarına konkret tapşırıqlar verib.

ABDULOV ƏLİ MÖHSÜN OĞLU (anadan olmasının 120 ilyinə)

Əli Möhsün oğlu Abdulov 1898-ci ildə Bakıda anadan olmuş və 9 yaşında ikən əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1918-ci ildə komsomol, 1921-ci ildə isə bolşeviklər partiyası sırasına daxil olmuşdur. 1930-cu ildə Engels adına Leninqrad Xalq Təsərrüfatı İnstitutunu bitirmişdir. İnstitutu qurtardıqdan sonra Kirovabad (indiki Gəncə) Toxuculuq Sənayesi Texnikumunun direktoru vəzifəsində işləmişdir.

Ə.Abdulov 1937-ci ilin sentyabr ayında əvvəlcə Xalq Təsərrüfatı Uçotu İdarəsinin rəisinin müavini təyin edilmiş, sonra isə beş il müddətində Mərkəzi Statistika İdarəsinə rəhbərlik etmişdir. Onun çalışqanlığı və işə sədaqəti sayəsində respublikada statistika işləri qaydaya salınmış və Statistika Aparatının işi daha da möhkəmləndirilmişdir.

Ə.Abdulovun rəhbərliyi dövründə statistik işlərdən ən mürəkkəb və ağır hesab olunan əhalinin 1939-cu il 17 yanvar vəziyyətinə siyahıya alınması keçirilmişdir. Əhali tərəfindən hərtərəfli dəstək və milli kadrların iştirakı bu işin Azərbaycanda müvəffəqiyyətlə keçirilməsində əsas amillərdən biri olmuşdur.

1940-cı ildə “Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikası 20 ildə” statistik külliyyatı dərc edilmişdir.

1941-ci ildə Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı Uçotu İdarəsinin bazasında Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Statistika İdarəsi yaradılır. 1940-cı ildən 1943-cü ilədək Azərbaycan Statistika İdarəsi SSRİ Mərkəzi Statistika İdarəsinə tabe edilir. Böyük Vətən Müharibəsi ilə əlaqədar olaraq statistika işləri proqramına, müşahidə metodlarına və statistik materialların işlənməsinə xeyli dəyişikliklər edilmişdi. Bununla yanaşı, işlərin təcili icrasına tələbat artmışdı. Əsas məhsul növlərinin istehsalı haqqında gündəlik və ionicünlük hesabatlarla xüsusi diqqət yetirilirdi. Böyük Vətən Müharibəsi dövründə Statistika İdarəsinin fəaliyyəti hərbi dövr şəraitində təxirəsalınmaz vəzifələrin həlli üçün operativliyin yüksəldilməsinə, statistik məlumatların yığılması və işlənməsi vaxtının ixtisara salınmasına, istehsal avadanlıqlarının və materiallarının qısa proqramlar üzrə təcili siyahıyaalmaların keçirilməsinə, Azərbaycanda mövcud olan bütün ehtiyatların tapılması və səfərbər olunmasının təmin edilməsinə yönəldilmişdi. Bu dövrdə xammal və material ehtiyatlarının, nəqliyyat parklarının, yüklərin, yanacaqın mövcudluğunun təcili siyahıya alınması, əhalinin sayı və tərkibinin, o cümlədən: köçürülmüş əhali, talon sistemi ilə təchizedilmə, əhalinin sayı haqqında aylıq hesablamalar, əmək ehtiyatlarının müayinəsi və hesablanması, hərbi-strateji əlaqədə əsas xalq təsərrüfatı müəssisələri və sahələrinin işi haqqında operativ statistikanın təşkili birinci dərəcəli iş hesab edilirdi. Məhsuldarlığın, heyvandarlığın vəziyyətinin (bu dövrdə mal-qaranın uçota alınması sadələşdirilmiş proqramlarla həyata keçirilirdi), kənd təsərrüfatı məhsullarının tədarükünün, istehsal güclərinin istifadəyə verilməsinin uçotuna xüsusi diqqət yetirilirdi. Bir çox Azərbaycan statistikləri sakit əməyi buraxaraq, əldə silah öz vətənlərini qorumağa gedirdilər. Böyük Vətən Müharibəsinin yalnız birinci ilində 20 iyun 1941-ci ildən 13 dekabr 1941-ci ilədək Azərbaycan SSR dövlət statistika orqanlarından 164 nəfər, o cümlədən Statistika İdarəsinin aparatından 19 nəfər cəbhəyə getmişdi. Bundan əlavə, könüllü olaraq 53 nəfər Bakı şəhərinin müdafiəsi üzrə könüllü qoşun sıralarına yazılmışdı ki, bu da statistika orqanlarının daha əzmlə işləməsinə tələb edirdi.

Bütün bunlara baxmayaraq, yüksək təşkilatçılıq qabiliyyətinə malik olan Ə.Abdulovun rəhbərliyi ilə Azərbaycan statistikləri daha əzmlə çalışaraq, qarşıya qoyulmuş vəzifələrin vaxtında və keyfiyyətlə yerinə yetirilməsini təmin edirdilər.

1942-ci ilin iyun ayında Ə.Abdulov Azərbaycan SSR Xalq Torpaq Komissarının müavini təyin edilmiş və respublikanın heyvandarlıq təsərrüfatına bilavasitə rəhbərlik etmişdir.

Ə.Abdulov tutduğu vəzifələrdə fədakarlıqla işləyərək qüvvəsini əsirgəməmişdir.

O, 1939-cu ildə “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni ilə təltif olunmuş və Azərbaycan SSRİ Ali Sovetinin deputatı seçilmişdir.

Ə.Abdulov 1942-ci ilin noyabr ayının 6-da vəfat etmişdir.

2018-ci İLDƏ STATİSTİKA SAHƏSİNDƏ BEYNƏLXALQ TƏDBİRLƏR

Tədbirin keçirildiyi tarix və yer	Tədbirin mövzusu
9-12 yanvar 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Tullantı və enerji üzrə işçi qrupun 76-cı sessiyası
15-18 yanvar 2018-ci il, Minsk, Belarus Respublikası	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Ekoloji – İqtisadi Uçot Sistemi (SEEA) üzrə regional təlim seminarı
15-16 yanvar 2018-ci il, Paris, Fransa	İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD) tərəfindən təşkil olunan Miqrasiya statistikasına dair beynəlxalq forum
17-18 yanvar 2018-ci il, Tbilisi, Gürcüstan	Avrostat tərəfindən təşkil olunan Avropa Qonşuluq Siyasəti – Şərqi və Mərkəzi Asiya ölkələrinin milli statistika idarələrinin heyəti üçün “Tədiyə balansı – Giriş kursu” üzrə təlim kursu
22-24 yanvar 2018-ci il, Maldiv adaları	İslam Ölkələrinin Statistik, İqtisadi və Sosial Tədqiqat və Təlim Mərkəzi (SESRIC) tərəfindən təşkil olunan Məlumatların təhlilinə dair təlim kursu
13-14 fevral 2018-ci, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan “Yaşıl” iqtisadiyyatın inkişafı şərtlərində meşə sektoru üçün Rovaniemi fəaliyyət planına ortamüddətli baxış üzrə seminar
21-22 fevral 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD) və BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Ekoloji-iqtisadi hesablar sisteminin yerinə yetirilməsi üzrə birgə seminar
6-9 mart 2018-ci il, Nyu-York, ABŞ	BMT-nin Statistika Komissiyasının 49-cu sessiyası
12-16 mart 2018-ci il, Odessa, Ukrayna	Beynəlxalq Enerji Agentliyi tərəfindən təşkil olunan Aylıq statistikaya dair EU4 Energy üzrə təlim həftəsi
19-23 mart 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Yol nəqliyyatı təhlükəsizliyi üzrə işçi qrupun 76-cı sessiyası
11-12 aprel 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Rəsmi statistikada strateji tərəfdaşlıq üzrə yüksək səviyyəli seminar
2-4 may 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Ölçülmələr və modelləşdirməyə dair işçi qrupun 19-cu illik iclası
7-9 may 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan İstehlakçı Qiymət İndeksləri üzrə ekspert qrupunun iclası

14-15 may 2018-ci il, Lyublyana, Sloveniya	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Yaşlanmaya dair işçi qrupu bürosunun 10-cu iclası
22-25 may 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Şərqi Avropa, Qafqaz və Mərkəzi Asiya (EECCA) və Cənub-Şərqi Avropa (SEE) ölkələri üçün xüsusi sessiya və Milli hesablar üzrə ekspert qrupunun iclası
12-14 iyun 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Nəqliyyat statistikasına üzrə işçi qrupunun 69-cu sessiyası
18-20 iyun 2018-ci il Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Avropa Statistikalrı Konfransının 66-cı plenar sessiyası
25-27 iyun 2018-ci il, Kork, İrlandiya	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Statistik məlumatların yayılması və əlaqələndirilməsi üzrə seminar
26-29 iyun və 2018-ci il, Krakov, Polşa	Avrostat tərəfindən təşkil olunan Keyfiyyət üzrə Avropa Konfransı, konfrans ərəfəsində keçiriləcək təlim kursu, İslam Ölkələrinin Statistik, İqtisadi və Sosial Tədqiqat və Təlim Mərkəzi (SESRIC) tərəfindən təşkil olunan Turizm satellit hesabları üzrə təlim kursu
4-6 iyul 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Yoxsulluq statistikasının harmonizasiyası üzrə seminar və ekspert iclası
3-4 sentyabr 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Ətraf mühitin monitorinqi və qiymətləndirilməsi üzrə işçi qrupunun 20-ci sessiyası
12-14 sentyabr 2018-ci il, Oslo, Norveç	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan İnsan resurslarının idarə olunması və təlimi üzrə seminar
18-20 sentyabr 2018-ci il, Nevşatel, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Statistik məlumatların redaktə edilməsinə dair iclas
24-27 sentyabr 2018-ci il, Nevşatel, İsveçrə	İsveçrə Federal Statistika İdarəsi tərəfindən təşkil olunan Biznes reyestri üzrə Vizbaden qrupunun 26-cı iclası
26-28 sentyabr 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Əhali və ev təsərrüfatlarının siyahıyaalmaları üzrə ekspert qrupunun iclası
1- 2 oktyabr 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan İqlim dəyişikliyi ilə bağlı statistikaya dair seminar

3-5 oktyabr 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan İqlim dəyişikliyi ilə bağlı statistikanın istehsalçıları və istifadəçiləri üçün ekspert forumu
10-12 oktyabr 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Statistik məlumatların toplanılmasına dair seminar
24-26 oktyabr 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) və Avrostat ilə birgə təşkil olunan Miqrasiya statistikasına dair işçi sessiya
25-26 oktyabr 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Ətraf mühit statistikasına və göstəricilərinə dair birgə işçi qrupunun 15-ci iclası
19-23 noyabr 2018-ci il, Brüssel, Belçika	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan İstifadəçi cəmiyyətinin 2-ci iclası
26-30 noyabr 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Rəsmi statistikanın modernizasiyasına dair seminar
26 noyabr-4 dekabr 2018-ci il, Cenevrə, İsveçrə	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən təşkil olunan Təhlükəli malların daşınması üzrə BMT-nin İqtisadi və Sosial Şurası Alt-Komitəsi ekspertlərinin 54-cü sessiyası

Dizayner: Xatirə Qasımova

Korrektor: Arzu Salmanova

Çapa imzalanmışdır: 07.03.2018